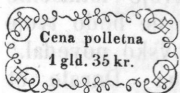

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 6.

V Celovcu 1. decembra 1859.

4. zv.

Sonet.

(Zložil Fr. Cegnar.)

Ko strè mornarju vihre moč kormilo,
In so na skalo sidra mu zadele,
Poveže s tužnim sercom jadra bele,
Pustí vetrovom vožnje opravilo.

Ko se v puščavi solnce je stemnilo,
Peščene vihre Beduina objele,
Z žarečim peskom vse poti odele,
Na suhem mu je upanje vtonilo:

Osoda moje jadra je povila,
Iz serca stergala mi sider sklepe,
Po zdraženih valovih piš me tepe.

Ko Beduina temne vihre sila,
Zasiplje v grob peščeni me samota,
S pestjó v obličje luska mi togota.

Zmota.

(Zložil A. Okiški.)

Igral pri jezeru se deček mali
In v njem zagledal je obnebje jasno,
Od zgornjega bolj sinje in bolj krasno;
Čistejše solnčni žarki so sijali.

Ker hrepenel je po bliščobi zali,
Od kraja bresti je začel počasno,
Spoznal je zmoto, — ali že prekasno,
Valovi so ga v brezdnó zakopali.

Ko deček ta, so sploh mladosti leta:
Jim sreče up je zvezda ljubeznjiva,
Ki mnogokrat mladenču se prikaže.

Prihodnje mile dneve mu obeta;
Pa če za njo hiti, se mu poskriva,
Še le v nesreče tmíni zvé, da laže.

Slovenske humoreske.

(Po narodnih pravljicah spisal Vicko Dragan.)

Kako je Macko župan v Verbovcu postal.

(Se je zgodilo že davno pred kraljem Matjašem.)

V Verbovcu je bila izpraznjena županija. Stare kostí starega Fercka so se bile polomile; zato so ga zanesli na torišče mirú in pokoja, in mu zapeli iz žalostnega suhega gerla (ker je bilo v jutro ob sedmih): „Počivaj v miru!“ Macko, kateri se je v Kaniži šest let šolal, je rekel po latinsko: *Requiescat in pace!*

Že pri sedminah je Macko vdeloval svoje častitljive sovaroščane, naj ga postavijo za župana, pa priseženi mož Kackov Vanč je rekel: „Le takšnega nikakor ne, kateri šteti in pisati zna. Moja žena je hodila v Kuseku v šolo, in se tam naučila pisati, sedaj pa ž njo ni obstati.“

Mladi Macko po latinskem zažlobodra: „Aha! Quaeris, cur nolim te ducere, Gera? diserta es.“¹⁾

¹⁾ Prašaš, zakaj ne bi te vzela, Gera? — Preučena si. —

„Kaj še!“ mu reče sosed Facko, „še tebe in tvoje latinščine nam manjka v našem varošu; — raji si plot gradi, da ne bodo tvoje svinje zahajale nad moje tikve, drugači ti bom po verbovsko povedal.“

Macko mu zopet reče prav v štoičnem ravnodušju: „Durate et vosmet rebus servate secundis.“¹⁾ Sosed Facko mu na to odgovori: „Veš kaj, ti si norec!“ in si natoči suhega sedminskega vina. Macko pa mu zopet reče: „Dona praesentis carpe laetus horae et linque severa.“²⁾

„No, kako bo ali bode kdo župan?“ se oglasi zopet verbovska duša iz drugega kota, in stari Kackov Vanč pa rečejo: „Le takšnega ne, kateri pisati in šteti zna.“ „In še dijaški kakor naš Macko“ — pristavi sosed Facko. — „Barbare!³⁾ mu zopet v štoičnem ravnodušju odgovori Macko.

„Ja, ja — Barbare, da bi si je nikdar ne bil vzel!“ zakriči Kackov Vanč — „njena pisarija mi je napravila pred, kakor je treba, sere lasi!“

„In acerbis simus faciles!“⁴⁾ ga tolaži Macko, in med takim pogovorom so se pokazali kosci na nebu, ko so Verbovčani še le prav kositi začeli.

„Stari Fercko, Bog jim daj boljše kakor nam,“ reče iz drugega vogla sosed varoščan Percko, „so pač dober župan bili, takšnih ne dobimo več!“

„Res, res,“ reče Macko: „Vix quemquam invenies, qui possit vivere aperto ostio,“⁵⁾ reče modri Seneka. „Dobro Vam je bilo pod njimi, da ste varoške peneze zapivali na golibi, sedaj pa je kasa prazna in roteška streha kaže rebra, pa ko bom jaz — bode že vse drugači.“

„Pje, ti si latinski norec!“ mu zopet sosed Facko reče, „jaz ti ne dam svojega glasú, naj dobimo to leto župana ali ne.“

„Populus me sibilat, at mihi plaudo ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca,“⁶⁾ reče Macko, kateri je župana imel v škrinji skritega.

Kokot belo zoro zapoje; ali Verbovčani še zmiraj sedé pri sedminah, in roženkranca niso še začeli za mertvega župana moliti. Zazvoní sedem. „Moramo se vzdigniti! Jaz inam še gnoj voziti na repišče,“ opominjajo Vanč, in ker kokot v pipi tudi ni več zapel, so se možaki razšli.

Pride Miholovo. Kackov Vanč, kot starašina v številu priseženih možakov, zabobnajo na stari pučel in zbrali so se vsi Verbovčani na volitev novega župana.

¹⁾ Poterpite in počakajte boljših časov.

²⁾ Kar ti ponuja pričujoča ura, veselo primi in pusti bridkosti.

³⁾ Sirovež!

⁴⁾ V bridkih okoliščinah bodimo lahkih misel — dobre misli.

⁵⁾ Težko bodeš kogar našel, kateri bi pri odprtih vratih znal živeti.

⁶⁾ Ljudstvo se mi rúga, jaz pa si pluskam sam domá, in pregledujem denarje v škrinji.

„Le takšnega ne, kateri brati in pisati zna,“ priporočujejo Kackov Vanč. — „Pa tudi ne dijaškega norca,“ pristavi sosed Facko.

Metali so lešnjake v staro motilnico, ali niso se mogli zediniti. Iz turna zazvoni poldne. Dečica prileti in cepeče: „Oča! pojte domú — gibance se bodo ohladile in maček tudi okoli lopara šuta.“ Vse zapusti lipo — in beži k gibancam.

Na Martinovo se zopet zberejo pri Kackovem Vanču, ker se je v roležu peč poderla, in sneg je strešne rebra preterl. Vsak prinese rovaš, na katerem je imel imé izvoljenega vrezano. Pa niso se mogli zediniti.

Sedejo k mizi, ker so ravno o Martinovem sklenili srenjske račune, in je ostalo nekoliko tolarjev za občinske stroške. Občinski stroški pa so v Verbovcu izložki za dobro podkermnjeno prasico, za dva polovnjaka vina, za gosje pečenke, ktere Verbovčani tako radi jedó, kakor židovi. „Čakali bodemo do Jurjevega,“ rečejo Kackov Vanč, ker dobro so vedili, da je „interregnum“ koristniše, kakor pa županija, in poleg županije še demokratična skupščina.

„Sic eunt fata hominum“¹⁾ reče Macko pri mastni gostiji, in si misli svojo.

Celo zimo je premišljeval, kako bi vkljub sosedu Facku dobil županstvo. „Že vem, zakaj mene čerti in moja dijaščino, — da me ni za zeta dobil, — pa kdo bi si bil njegove Gere jemal, ktera je že večkrat predla sterte hlače.“ „Mulier est hominis confusio,“²⁾ in Secundus ima prav, ki o ženi piše: „Quae mala sunt hominum rebus tria maxima, scire quaeris? habere paucis: Femina, flamma, fretum.“³⁾

„Pje dijačar!“ pehne Macka sosed Facko, „pa že spet blancuješ? No, ob Jurjevem pride na te red.“ — Macko mu nič ne odgovori, temoč izpije kupico prav gladko.

Martinova gostija je minula v četrtek o polnoči. Pošteni Verbovčani ležejo na slamo, ktero njim je bila nastlala stara Kackovica, in v jutru še skuhala kislo klopčevo župo iz glivcov, ferlanov, pečuhnic, medvedovih tac, blagev, sivk, konjičev, lesic, fercanj in drugih žlahtnih gob.

Zimo so bili Verbovčani tudi brez župana lahko preživel, ker so eden k drugemu na koline hodili, v postu pa popravljali si lese in plote. Tako pride Jurjevo.

Zvečer pred Jurjevim pride v varoš verbovski Matjaš Garabancijaš, vogerski Faust. Vse se je veselilo tega velikega copernjaka spoznati. Macko ga je že poznal iz svojih šol v Kaniži, zato je Matjaš Garabancijaš ostal pri njem čez noč.

¹⁾ Takšna je s človečjo osodo.

²⁾ Ženska je zmešnjava moža.

³⁾ Vprašas, ktere bi tri naj večje hudobije bile za ljudi? Čuj na kratko: žena, požar in povodenj.

Sosed Facko to zve in zagodernjá: „Če bi ti pomagalo sto vragov — Macko ne bode župan.“

Še tisti večer je krožil od hrama do hrama in enemu obečal obročev, drugemu gožvic, tretjemu škope, četrtemu sala, petemu oceta, šestemu javorovih ročnikov, sedmemu deset klobas po zimi, ko bo mesaril, osmemu tikvinega debelega semena, devetemu jazbečeve masti itd., če ne bodo izvolili Macka. Vse to je Macko zvedel, ali ni ga bilo strah za županstvo.

Na Jurjevo ob devetih so stali možaki varoščani iz vsih četrirh koncov spet pod lipo. Tretjokrat se niso mogli zediniti. Zdaj stopi v njih sredo Matjaš Garabancijaš rekoč: „Poiščite na smetišču šprunco marulo in jo denite na mizo. Vsi, kateri imate pravico izvoljeni biti, sedite okoli mize in deržite brade na mizo. V ktereга mustače bo zlezla marula, tisti naj bo župan.“ S tim svetom so bili vsi zadovoljni. V tistem času so imeli Verbovčani še mastne mustače. Pravico mustače nositi so pa zgubili, ker sta enkrat dva mlada verbovska prevzetnjaka nekega mustafastega velikega gospoda obrila in mu hlačno lesico odrezala.

Od veselja vsi zaukajo, in prav rahlo položijo kobno živalico na mizo. Možaki vsi čube na mizni krajnik položijo, in željno gledajo po ljubi stvarici, kam se bo obrnila. Dolgo se obrača in šopiri. Pojdi k meni — k meni — k meni vsi kričijo — naj bolj pa sosed Facko, kateri je tudi na skrivnem skomino imel po mastni županiji. Sedel je poleg neprijatla Macka. Na enkrat se ljuba živalica oberne proti tisti strani, od ktere rumeno solnce izhaja. Ravno tam je sedel Facko. Od samega veselja so njegovi mustači trepetali, kakor šiba na vodi. Napenja iz vseh moči rjave berke, — ali joj! — ljuba živalica mimo gre, in naravnost v Mackove mustače. Facko zakolne, da se je zemlja potresla, in odbeži na golibo, kjer si je potem devet dni jezo gasil.

Macka vsi pozdravijo kot svojega slavnega župana, celo Kac-kov Vanč, kateri niso nobenega terpeli, kateri brati in pisati zna, so rekli: „Župan Macko! Midva sva se že zastopila.“ —

Macko je vladal Verbovec petdeset let prav modro. Verbovec je dobil nove plote, nove lese, teržil je s soljo tje do Carigrada, naselil je v Verbovec vse sorte umetnikov, kakor obročarja, rezarja, košaropletca itd. Prepisal je verbovske pravice sam, in jih je tudi v latinski jezik prestavil. Pod njim se je rotež začel zidati, kateri je pervlje bil cimpran; in on je bil prvi, kateri je skerbel, da so verbovski hrami dobili dimnjake, ker se je prej dim skoz okna in svisle kadil. On je zaplodil v Verbovec iz Indije, kamor je dva Verbovčana poslal, purane, in je postavil na turen kokota. Svoj jubilej je veselo obhajal, in purgarji so mu postavili na glavo lep venec iz beršljena.

Smert je tudi njemu podkve stergala, in ko so ga bili pokopali, so služili Verbovčani sedmine 21 dni in 21 noči.

Pastir.

(Narodna pripovedka; zložil Kr. M.)

Pa je bila stara mati.
Ni imela žive duše
Razun en'ga sam'ga sina.
Ta je pasel kravo dimko
Po gozdéh in občnih pašah,
Zraven bral je suho šibje,
Ga na prodaj nosil v mesto,
In kar za suhljad je skupil,
Dal za kruh je vse te dnarje,
Da živl je s tem zaslužkom
Sebe in pa staro mater.

Dogodi se, da je nesel
Zopet enkrat šibje v mesto,
Ga prodál in kruha kupil,
Materi domú ga nesel,
Kar jo pride do pastircov,
Ki so pobijali psička.
Pes zasmili se mu v srce,
Gre k pastirjem in jim reče:
Čujte, ne moríte psička,
Ne moríte, raj' ga meni dajte.
Tak rečejo mu pastirci:
Koliko pa daš za njega?
On jim reče: kaj čem dati?
Saj nič nimam ko ta kruhek.
Daj nam kruh — rekó — za kužka.
Kup je gotov, dá jim hlebček,
Oni pa mu dajo psička.
Vzame ga in nese s sabo,
In ko pride dam, ga praša
Po navadi stara mati:
Ali si prinesel kruha?
Nisem, ali psa sem kupil,
Mogel za-nj sem ves kruh dati.
Posvari ga stara mati:
Tega nama je še treba,
Komaj midva jest' imava,
Š čim še bova psa redila?
No, bo že kak, sinček reče,
Pa le pojdem brat suhljadi
Pa ponesem jo na prodaj,
Spet dobil bom za njo kruha,
Spet imeli bomo jesti
Vi in jaz in tudi psiček.

In nabral je spet šibovja,
V mesto nesel ga na prodaj
In za dnarje kruha kupil,
Materi domú ga nesel.
Ali spet se mu nameri,
Da jo pride do pastircov,
Ki so pobijali mačka.

Tudi mucek se mu smili,
Gre k pastirjem in jim reče:
Čujte, ne moríte mačka,
Ne moríte, raj' ga meni dajte.
In rečejo mu pastirci:
Koliko pa daš za muco?
Tale kruhek, če bo dosti.
Naj bo, rečejo pastirci,
In za kruh mu dajo mačka.
In ko pride dām, ga praša
Po navadi stara mati:
Ali si prodál šibovje
In si kaj prinesel kruha?
Nisem, al' sem kupil mačka,
Mogel za-nj sem ves kruh dati.
Posvari ga stara mati:
Tega spet je bilo treba,
Komaj mi dva jest' imava,
Š čim še bova to živila?
Bo že Bog dal, sinček reče,
Pa le pojdem v les po drva
Pa ponesem jih na prodaj,
Pak imeli bomo jesti
Vi in jaz in pes in maček.

Pa je le nabral suhljadi,
Nesel v mesto jo na prodaj,
In za dnarje kruha kupil,
Materi domú ga nesel,
Ali spet se mu nameri,
Da je prišel do pastircov,
Ki so pobijali kačo.
Tudi kača se mu smili,
Gre k pastirjem in jim pravi:
Ne moríte reve kače,
Ne moríte, raj' jo meni dajte.
In pastirci mu rečejo:
Koliko pa daš nam za njo?
On odgovori pastirjem:
Kaj vam morem za njo dati,
I kaj neki, saj nič nimam?
Al' odgovoré pastirci:
Mi zastonj nič ne dajémo,
Al' ne veš, da so Zastónja
Bog vé kdaj že pokopali?
Daj nam tisti hlebec kruha,
Potlej ti pa damo kačo.
Dá jim kruh, in kačo vzame,
Pa jo nese proti domu,
Al' ogovori ga kača
In mu reče po človeško:
Ljubi deček, Bog ti plati,

Da si rešil me pogube,
Rešil me pastirjev hudih,
Kar te prosim, še mi stori:
K materi me moji nesi
V našo hišo, v skalni dular;
Moja mati bo vesela
In te dobro nadarila,
Da si ljubo hčer ji rešil.
Ponujala ti bo srebra,
Ponujala ti bo zlata;
Al' ne jemlji nič od tega
Ne od srebra ne od zlata,
Prosi le za tisti prstan,
Ki leži tam na zapečku;
Prstan ta je čuden prstan:
S členom ob-nj boš potrkal,
Pa bo prišlo to minuto
Dvanajst junošev pokornih
Prašat, kaj boš zapovedal.
In ta hipec pred, ko veja^{*)}
K vej' udari, je gotovo
Spolnjeno povelje vsako.
In na dom on kačo nese
K materi v čerovni dular:
Tu sem vam prinesel hčerko,
Kupil sem jo od pastirjev,
Ki so jo pobiti hteli;
Ona pa me je prosila,
Da na dom bi k vam jo nesel.
In vesela kačja mati
Reče: Bog ti stokrat vrni,
Š čim te pač bi nadarila?
Pa mu kaže srebra, zlata
Kupe kakor kope mrve.
Tu si vzami, kar si hočeš
Al' pa družega kaj reci,
Kar ti vseh je v naši hiši,
Vse bom dala, kar boš volil.
Ali si ne voli srebra,
Tudi si ne voli zlata,
Sem in tje po hiši hodi,
In z očmi stvari prebira,
Pa zaprosi je za prstan,
Ki ga spazi na zapečku:
Ta le prstan bi si volil.
Mati kača odgovarja:
Kaj boš to malenkost volil?
Voli rajše srebra, zlata.
Al' on noče pa le noče
Ino reče: mati kača,
Ako hoč' te, prstan dajte,
Ako noč' te, kakor hoč' te.

Kaj si hoče mati kača,
Kar sem rekla, to sem rekla,
Mož beseda, na ga prstan.
Bog vam plati, mati kača,
Deček reče in odteče,
In ko pride dam čez dolgo,
Praša brž ga stara mati:
Kje si hodil tako dolgo?
Jaz sem že neznano lačna,
Ali si prinesel kruha?
Nisem vam prinesel kruha,
Al' prinesel, kar je bolje.
Vzame prstan, ob-nj trkne,
In ko trkne, precej pride
Dvanajst junošev pokornih:
Vaša gnada, kaj bi rada?
Jést' in piti vsake verste,
Kakor mi jedó gospoda,
Fajmoštri in pa grajšaki
Na naj večji letni praznik.
Kar je rekel, prec je bilo
Jést' in piti več ko dosti,
In gostili so se skupaj
Mat' in on in pes in maček
Kakor žive dni nikoli.
Zdaj ni pasel nič več dimke,
Več ni hodil zdaj po šibje,
Več ni nosil drv na prodaj,
Saj mu več ni bilo treba,
Saj imel je vsega dosti.
Al' to dosti, ta obilnost,
Vsakoršnje zbudí mu misli
In domisli se nečesa,
Česar mislil prej ni nikdar.
Vidi lepo cesarično,
Pa se precej v njo zaljubi
In k cesarju pošlje mater,
Al' bi dal mu hčerko v zakon.
Svitli cesar odgovarja:
Pojdite vi mati k sinu
Pa mu poročite tole:
Tak je rekel svitli cesar:
Če mi skreš to lesovje,
Ki sprestira se pred nami,
Da se preoberne v polje,
Ki rodilo bo pšenico,
Da bo zrela jutri zjutraj
In iz nje kolače vméšiš,
Da bom jedel jih za zajtrk,
Pa ti hčerko dam za ženo;
Če pa tega ne napraviš,
Dal te bom ob glavo djati

*) Véja v pomenu augenlied še živi med narodom. Slišal sem jo od Laščana, ki je rekel, da so mu mati večkrat rekli: nisi toliko pri miru, da bi veja k veji udarila. V staroslovenščini je bila samo v dualu navadna.

Za predrznost, da si upal,
Dvigniti po koncu glavo
In zbuditi tako misel,
Črv, ki viješ se po prahu!
Stara mati k domu pride,
Solze toči, milo joka
In pové odgovor sinu.
Sin pa reče: ljuba mati,
Ne jokajte, vse bo dobro.
Pa potrka na svoj prstan.
Ko bi mignil pred-nj stopi
Dvanajst júnosev pokornih:
Vaša gnada, kaj bi rada?
Skrčite mi to lesovje,
Ki ga vidite pred nami,
Pa ga preberrnite v polje,
Tam kali naj koj pšenica
In zori do jutri zjutraj.
Drugo jutro vstane cesar,
Vidi da so gozdi polje,
Ki ziblja se od pšenice,
Ko na jezeru valovje,
In na pragu starka čaka
Že s pečenimi kolači.

Ali cesar noče dati
Le še hčerke sinu v zakon,
Ino pošlje mater k njemu:
Pojdite le, mati, k sinu
Pa mu poročite to le.
Tak je rekel svitli cesar:
Če razmečeš mi do jutri
Te bregove, ki jih vidiš,
Da postanejo gorice,
Kjer rodi naj precej trta
In zori do jutri grozdje,
Da bom pil iz njega vino,
Rad ti dal bom hčer za ženo;
Al' če tega ne napraviš,
Krokarjem te za kosilo
Na viselnice obesim
Za prederzne tvoje misli.
Stara mati k domu pride,
Solze toči, milo joka
In pové odgovor sinu.
Sin pa reče: ljuba mati,
Ne jokajte, vse bo dobro.
Pa potrka na svoj prstan,
Júnosem veli poslušnim,
Da razmečejo bregove,
Spremené jih v vinske gore.
Zasadijo vinsko trto,
Ki rodi prežlahno vince.
Drugo jutro vstane cesar,
Pregleduje te gorice
In okuša sladko grozdje
In še slajši mošt iz grozdja,

Ki prinesla ga je starka
In ž njim čakala na pragu.

Ali cesar noče dati
Le še hčerke sinu v zakon,
Ampak pošlje mater k njemu:
Pojdite le, mati, k sinu
Pa mu poročite to le:
Tak je rekel svitli cesar:
Če napraviš na ti planji,
Ki jo vidimo pred sabo,
Tak grad, kakor jaz ga imam,
In krog grada lepe vrte,
Nasajene z žlahnim drevjem,
Nekaj v cvetji nekaj v sadu,
In po drevji lepe tice,
Ki pojó naj slajše pesmi,
In pa pot od mojga grada
Vse do jutri, preden vstanem,
Rad ti dal bom hčer za ženo;
Al' če tega ne napraviš,
Glej, kak dolgo še boš živel.
Stara mati k domu pride,
Solze toči, milo joka
In pové mu vse na tanko,
Kar je rekel svitli cesar.
Al' on pravi: ljuba mati,
Ne jokajte, vse bo dobro,
Gre in trkne na svoj prstan.
Kakor trkne, precej pride
Dvanajst júnosev postrežnih,
Ki mu zvršijo povelje,
Da ko vstane zjutraj cesar,
Vidi lepši grad od svojga,
In krog grada lepe vrte
In na vrtu lepo drevje
Nekaj v cvetji, nekaj v sadu,
In po drevji lepe tice,
Ki so pele miloglasno,
In od svojga grada stezo,
Vso potlakano s cekini,
In kraj steze živo mejo,
Nasajeno z grmjem zlatim,
Ter velela, da za svate
Se omišljajo priprave.

Tisti čas se pa pripelje
V gostje semkaj morski cesar,
In na čast mu so vrstile
Dan za dnem se gostarije
In cesarske veselice.
Med tem se pa morski cesar
Polakómní za ta prstan
Zavolj dobrih mu lastnosti,
Ki jih spaziti je vedel
Modra glava, ki so bile
Samemu cesarju skrite,
Ker ni zet, kar ima, nikdar

Živi duši kaj povedal.
Pa mu nekaj prstan zmakne,
In potrka s prstom ob-nj.
Prišli so postrežni slugi:
Vaša gnada, kaj bi rada?
Da prenesete čez morje
Cesarično, grad in mene.
Kakor reče, tak se steče,
Precej bil je grad za morjem,
In za gradom morski cesar
In s cesarjem cesarična.
Ko se zjutraj ti zbudijo,
Čudijo se, kje da spijo,
Da je zginil grad na naglem
Ino z gradom morski cesar
In s cesarjem cesarična.
Cesar jezen zove zeta
In veleva mu, da precej
Mu postavi grad na mesto
In nazaj pripelje hčerko.
Revež išče, toda najti
Prstana mu ni mogoče,
Kako djal bo grad na mesto,
Kako vrnil hčer cesarju!
Jezan cesar dé ga v ječo.
Tamna ječa je brez luči,
Božje solnce v njo ne zajde,
Noč in dan sta tam enaka.
Milo zdiše, ali zdiše
Le zidovom trdosrčnim,
Štenam gluhim neodglašnim,
Živa duša ga ne sliši,
Živi duši se ne smili,
Smili se le psu in mačku,
Al' ne vesta, kje ga najti.
Iščeta ga vse po mestu,
Dokler pes ne zvoha ječe.
Ali kak bo v ječo priti?
Ječa nima vrat ne oken.
Maček spleza gor na streho
Ino stika po razpokah
Pa se splazi k gospodarju,
Ki je ravno jedel kruhek,
Suhi kruhek, trdo skorjo.
Milo mu zamavka: mavmav!
Reva moja, mu on reče,
Kak bom dal še tebi kruha,
Ker ga imam sam le mal' mal',
Kar ukradel morski cesar,
Tat tatinski! mi je prstan
In odnesel vse čez morje.
Ah, če mogel ti bi, mucek,
Mi nazaj dobiti prstan,
Vse bi znova dobro bilo.
Maček sliši te besede,
Zmota se nazaj na streho,

In ko pride na tla srečno,
Psu kar zvedel je naznani.
Pak se dvigneta na tuje
Ino prideta do morja.
Še sta tamkaj premišljala,
Kako bi čez morje prišla,
Kar na suho riba pljusne,
Ker se je preveč pognala
Za mušico nad vodico.
Hitro maček k nji poskoči,
Pa ji hoče vrat zaviti,
Ker je lačen bil od hoje.
Ali psu se riba smili,
In poprosi za njo mačka,
Naj nikar je ne zadavi
In nazaj jo v vodo dene,
Da vesela splava v morje.
Spet začneta premišljati,
Kako prišla bi čez morje
In domislita si dobro.
Maček sede psu na hrbet,
In tak plavata čez morje
Do cesarjevega grada.
Pes ostane zunaj hiše,
Maček pa se splazi v hišo.
Mili se okol princeze,
Da ga ona rada sprejme,
Mili se okol cesarja,
Da ga tudi on rad sprejme,
Ter se skriva v sobo spavno,
In ko san cesarja zmaga,
Splazi tiho se do njega
Pa mu prstan s prsta zmakne
Tako rahlo, da ne čuti,
Ino smuk čez okno plane
In poišče psa pod zidom
In greštá na ravnost k morju.
Zdaj pes pravi: veš kaj, mucek,
Daj ti meni v gobec prstan,
Jaz sem vajen nošnje v gobcu,
Da ne pade tebi v vodo,
Ker ti nisi nošnje vajen.
Al' ga maček noče dati,
Noče da znebi se slave,
Da je on pridobil prstan.
Ino sede psu na hrbet,
In tak plavata čez morje.
Kar se mačku prstan zmuzne,
V morje mu iz gobca pade,
Al dokler na suhem nista,
Razodeti si ne upa
Maček psu nesreče take,
Ker bi precej bil ga zgrabil.
Al' ko prideta na suho,
Ko pové mu to nesrečo,
Ko začne pes jezen biti

In zobé kazati mačku,
 Lej, priplava riba h kraju,
 Ki je pala prej na suho
 In sta dala spet jo v morje,
 Da poginila ni v pesku.
 Ona je požrla prstan,
 Pa ga zdaj na prod izriga
 In pomiri psa in mačka.
 Zdaj pa pes pobere prstan
 In ponasa ga do ječe,
 Al' pri ječi da ga mačku,
 Da jetniku brž ga nese.
 Maček spleza brž na streho,
 Zmuza s prstanom se v ječo.
 Cvenkl' zacvenkne ga pred njega.
 On vesel poboža mačka,
 In pogladi ga po dlaki,
 Maček pa zobloči hrbet
 In repič zavije kviško.
 Brž na prstan s členom trkne,
 Ino pride to minuto.
 Dvanajst júnošev pokornih:
 Vaša gnada, kaj bi rada?
 Za me in za mačka jesti
 In za psa, ki zdolej čaka,
 In pa da bom prec odzidan,
 Ter da se moj grad postavi
 Precej na popresnje mesto
 Ino z gradom cesarična,

S cesarično morski cesar.
 Kar je rekel, prec je bilo,
 Precej bil je on odzidan,
 Precej stal je grad na mestu
 Ino v gradu cesarična,
 S cesarično morski cesar.
 Pak on lepo v grad pristopa.
 Cesarična ko ga vidi,
 Gre vesela precej k njemu,
 Vije mu se okol' vrata
 In kušujeta se strastno.
 Morskega cesarja reče
 Pa napičiti na raženj
 In ga vreči v sredo morja,
 Ribam na povoljno gostje.
 In napravili so svate,
 Da ni bilo nikdar taci, h
 Pa so jedli ino pili,
 Da je bilo vsem zadosti.
 Tudi jaz sem bil povabljen:
 Jestli dali so mi 'z črepa
 Piti pak iz naprstnjaka;
 Dali so mi 'z stekla škornje
 In iz pajčevine suknjo;
 Hodil sem po kamni cesti,
 Strle so se moje škornje,
 Hodil sem skoz gosto grmje,
 Strgala se mi je suknja.

Vraža pa sodnik.

(Spisal J. Navratil.)

Peter pride Pavla tožit, da mu je dolžan 50 fl., in da mu jih neče z lepa verniti. Sodnik pošlje po Pavla. Ta pride in veli: Res, da sem mu jih bil dolžan, ali kedaj sem mu jih že vernil!

Peter. Gospod sodnik! to ni res; posodil sem mu jih, ali vernil mi jih ni še dan današnji. Pogodila sva se le na tri mesce, pa jih je minulo poslej že deset. Tirjal sem ga že večkrat; vselej mi je obečal, kedaj misli plačati, pa ni bil nikdar mož beseda.

Pavel. Bog se mi ne daj z mesta ganiti, ako mu nisem plačal tega dolga že z davna. Pozabil je.

Peter. (Odmaja z glavo.)

Sodnik (Pavlu). Imate li kako pričo, da ste mu res vernili teh 50 gld.?

Pavel. Priče nimam, zato ker sem mu dal denar na samem; pa prisežem, ako je treba, stokrat, da sem mu ga vernil.

Sodnik. Pomnite li to prav dobro?

Pavel. Prav dobro.

Sodn. Morebiti pa, da se motite? Lahko, da ste bili nakanili plačati, potler ste se pa premislili ali pa pozabili?

Pav. Kaj še, gospod! dobro vem, da sem mu štel ta denar.

Sodn. Kje ste mu jih šteli?

Pav. V njegovi hiši.

Sodn. Kedaj?

Pav. Ne vem prav, kedaj? to pa pomnim, da je bilo v nedeljo popoldne, ko je bil sam domá.

Sodn. Prisezete li, da ste Petru res že plačali ta dolg?

Pav. Saj sem že rekel, ako je treba, stokrat.

Sodnik (sodnemu strežniku). Prižgite luči! (Luči gorite; med njima stoji razpelo. Sodnik razloži Pavlu prav živo, kaj je prisega in kake kazni se je bati takemu, ki priseže po krivem. Po tem ga popraša, je li ga še res volja priseči).

Pav. Kako pa!

Pet. Prijatelj! ne prisegaj po krivem. Kaj misliš? Ne veš li, da gubiš dušo?

Pav. Zakaj bi jo gubil? saj sem plačal. Zabil si.

Sodnik (sodnemu strežniku). Odpirajte okna! — (Pavlu) Pravo roko in tri perste nakvisko!

Pavel (se ogleda; ali namesto da bi vzdignil desnico, kakor treba, počese se za ušesom): „E, veste kaj, gospod! . . . tako . . . prav prav dobro vendar ne vem, sem li plačal, nisem li? — Naj pa bo, rajši plačam, kot“ . . . (Iz vleče mošnjo in našteje Petru 50 gld. — — — — —)

Zakaj se je premislil Pavel tako na naglem? —

Naš modri sodnik je vedil, da veruje ondot preprosti narod, da vzame krivoprisežnika, ako je odperito ktero okno, pri ti priči . . . „rogač“ (rogati). Ker se je dozdevalo sodniku, da hoče Pavel po krivem priseči, zato je rekel okna odpreti — in zato se je premislil Pavel tako naglo, ker se je bal, da ne bi priletel . . . nekdo po-nj in ga od vlekel s seboj. —

Ta resnična zgodba nam kaže, da je bolje narodne šege itd. premišljevati, kot zaničevati,

Kje se je to zgodilo, tega ni treba vediti; le toliko naj povem, da se ni pri nas na Slovenskem.

Modri sodnik je pa bil naš rojak, mož prebrisane glave, ki je zdaj dvorni svétnik na Dunaju.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

0 Gestrinu.

Gestrin je povoden mož, bolj mlad kakor star, in ima ribje noge. Kraj Drave se ga bojijo ribči in brodarji. Po noči rad po-

malja iz cmerkov glavo, in včasih v dolg rog zatrobi. Hkrati se po-kažejo vodne ali morske deklice, in kraj njega plavajo. Gestrin je hude nature, rad vlačí ljudi v cmerk, ali je tiščí na pečine. Brodarji in ribčí veržejo, preden se na vodo podajo, v vodo kakošno rutico, v katero perstan zamotajo, da Gestrina potolažijo in si ga prijaznega storijo.

Na Štírskem in Kranjskem se še rodbíně z imenom Gestrin. Gestrin je brez dvombe severnoslovanski Gasterman, Hasterman (glej Gilferding, „o srodstvi jazyk. slav.“ in Jungmanov „Slovník“, dalje: Hanuš „Wissensch. des Slav. Myth.“) in Gilferding izpeljuje ime Gasterman (primeri slovenske oblike v imenih: Koderman, Cederman, Taterman, Juterman itd.) iz sansk. ghásra, „böse, tückisch, schädlich“ toraj: Gastrin, Gestrin, Gasterman, Hasterman,*) der böse, tückische, schädliche Wassergeist. V Črešnjevci, doli od slovenske Bistrice, je v cerkvenem zidu viditi kamen, na katerem sta dva Gestrina izdelana.

0 Hempaču.

Moj rajni oče so me večkrat posvarili, kedar sem kaj nerodnega storil: „Ne bodi hempašt“ — „Pa si zopet kakor kakošen Hempač.“ — Uprašavšemu, kakošna stvar da je Hempač, odgovorijo: Kdor je prevzet in ne sleče prevzetnosti, kedar je že pogosto posvarjen bil, ta je Hempač ali hudobni skratec. Ne vem, ali je to hudobno bitje slovenskega ali nemškega početka. Nemci poznajo hudega duha Hampelmann, (Grimm, Myth. 470), kateri se je vtegnil med Slovence preseliti.

0 čudotvornem zercalu.

Slovinci pravijo, da pade na Jurjevo iz juternega solnca čudotvorno zercalo. Kdor ga najde, vidi v njem vse, kar se daleč okrog zgodi. Takšno čudotvorno zercalo ima tudi persiški solnčni bog Džemšid.

0 Pugi in Kuki.

Ko smo pastirji bili, smo včasih splezali na visoke drevesa, in eden drugemu nasproti kričali: „Tebe žarjava Kuka jé, mene pa ne.“

O Pugi pripovedajo Slovenci, da skita po velikem in širokem polju, naj rajše o večernem mraku, in ljudi straši. Več nisem zvediti mogel o njenih lastnostih. K imenu Puga primeri rusko: pugalo = strašilo.

* Glasnik **t** je epenthetišk, kakor v besedah oster za oser, strumen za sru-men ostrov za osrov. K imenu Gestrin, Gasterman še primeri rusk. gastroš, strašilo, gasteriti se, (zanken) česk. hašteriti, (zanken).

O Kombolu.

Kedar se hudo bliska in strašno germi, pravijo Slovenci, da se Komboli sekajo. Brez dvombe je Kombol osebljeni blisk in grom. Z imenom primeri sansk: cambas, „Donnerkeil des Donner-gottes Indra,“ dalje serbsk. Kumbara „Bombe“. Rodbine Kombol poznam na Hervaškem.

Podobnost latinščine in slovenščine.

(Spisal M. Poženčan.)

Iz enacega namena kakor smo do zdaj nekatere greške besede slovenskim primerjali, primerjamo še nekatere latinske besede slovenskim, ki so si ene drugim podobne: aperire, odpreti; apertus, odpert; arare, orati; arator, ratar, oratar; aries, jarec; asinus, osel; balatro, blato; Caesar, cesar; circus, *κίρκος*, cirkve, die Kirche; circus je bilo ravno tako podolgasto okroglo zidanje, kakor so naše cerkve sploh; cerasus, črešnja (pervotno od mesta Cerasus v Mali Azii); columba, golob; dolere, boleti; durus, trd; faba, bob; flamma, plamen; frater, brater, brat; ignis, ogenj; ire, iti; jugum, igo; laevus, -a, -um, lev, -a, -o; leo, lev; liber, lub od drevja; lucus, lug, log; lux, luč; mare, morje; mas, mož; maturus, mater, -a, o; mula, mula; mens, misel; mensa, miza; mensis, mesec; mulco, mučim; mulgere, molzti, mlesti; murus, mir t. j. zid (staroslov.) v Ljubljani je kraj, na mirji imenovan; natis, gnjat; nidus, gnjezdo; nox, noč; pes, noga, primeri peš, ped; plango, plakam; planus, a, um, plan, -a, -o; plenus, poln; rapa, repa; sal, sol; scandula, škodla; scotia, kotje, zakotje, skotje; secare, sekati; securis, sekira; sedere, sedeti; sedes, sedež; semen, seme; serum, sirodka, primeri sir; siccare, siknuti, osiknuti (t. j. se nekoliko posušiti); socrus, tašča, primeri sokerva; sol, solnce; tellus, tla; tergo, *τερω*, terem, stergam, steržem; thyrsus, *θύρσος*, ters; tunica, spodnja ali tanka obleka; udus, -da, -dum, močeren, primeri voda, uda, na udo grem; ulcus, ule; uligo, vlaga; ulna, *ωλενή*, komolec, vatel, primeri sloneti; urceus, verč, urna, orna; videre, viditi; vidua, vdova; vinum, vino.

Kaj je strah?

(Spisal S. Šubic.)

Pregovor: Po sredi je votel, zunaj ga pa nič ni.

Ljudski pregovor kaže, da je strah prazna reč. Pa vendar straši, kako pa to? Kar ni, to ne more nič; kako bi to, kar ni,

strašiti móglo? Pa kaj hočemo tajiti, da ni strahú. Koliko jih je, ki bi se postavili zoper nas; saj jih je dosti med ljudmi, ki so vidili strahú, slišali ga, govorili ž njim, samo da se prijeti ni dal! Če imaš sercé loviti ga, se ti zmuzne; nikoli še ga niso dobili v pest. Strahovi ali zginejo v lesove, vodé, pod poslopja ali na pokopališča, ali se vzdignejo in sfercé, ali se pa spremené v porobke, terše, germe in v druge reči, ali se pa skažejo za živali ali za ljudi. V vseh podobah so že našli reči, ki so mislili od njih, da je strah; pravega strahú pa še niso ujeli: ne dá se prijeti: po sredi je votel, zunaj ga pa nič ni.

Vsaka reč utegne človeka strašiti, kaj je tedaj strah? V resnici ostane vsaka reč to, kar je po dné, tudi po noči; tiste moči in lastí, ki jih imá po dne, ima stvar tudi po noči. Germovje stoji, kjer je stalo, v germovju ptiči počivajo in veter po listju pihljá; porobki ostanejo na svojem mestu, k večemu da se v temoti nekteri posvetijo, če trohnevajo in po njih oplaziš, — povsodi je do malega vse, kakor po dnevi. Po dnevi pa gre, kar je živega, na vse kraje vsako po svojih potrebah; ptičje petje in glas in vrišč se razlega po okolici; sonce sije in lije svoje žarke po vseh stvaréh, in okó, ki se ozre po okolici, vidi ob enem živo podobo navajenega podnevnega življenja. Po noči pa počiva večina žival; ptiči, ki so po dnevi prepevali, potihnejo; podnevni hrup se pomiri, in bolj se sliši veter, ki po drevji vihrá, dalje se razlegajo posamni nenavadni glasovi ponočnih žival, bolj se čuje šumenje po listju in bobnenje derečih vodá. Stvari se poskrijejo v temoti in pogled ne seže daleč; na mejah pa, do katerih seže oko, ni ločiti več pravih podob na stvaréh — pa tudi luna jim daje drug svit, drugačne menj natanjčne sence in po germovji se ne vidi družega kot perve stvari; kjer pa je na malem pretergano germovje, ali kjer se po dnevi vidijo pota med njim, tam tje ne pride toliko svetlobe, da bi se mogle ločiti stvari, in kar se vidi, vidi se nepopolnoma, zato mislimo viditi kaj družega kakor po dnevi. Po noči je tedaj obraz po okolici nekaj drugačen zavolj nenavadnih glasov ali prevelike tihote in zavolj preslabe svetlobe. Človek, ki pozna živalske glasove in šege, ki vé, kako veter žvižga po vejah in kako se razlega šumenje derečih vodá, ta bi ti ne čutil od te strani nobenega strahú, ko bi si ga sam ne delal. Človek, ki pozna podobe stvari po dnevi, ki pozna moči in lastí teh stvari, se ne bo plašil, ako ni sam vès navzet vrah in strahov, ker vé, da so le na videz v njih podobi spremenjene, ker je svetloba drugačna.

Natora ima na videz nekaj drugačen obraz po noči, kot po dnevi; — pa ta obraz, vzemimo ga po glasovih ali podobah ponočnih, nima nobenega strahú, nobene čznatorne moči v sebi; vse se godí po tistih večnih postavah premodrega Stvarnika, po noči kot po dné. Kdor spozná edinega Boga, večnega Stvarnika vseh stvari, ne pa paganskih belih in črnih ali podnevnih in ponočnih dobrih in hu-

dih duhov, temu ne bo prišlo na misel, da je Bog čez noč prepustil gospodarstvo hudim duhovom, ker to bi bila malikovavska vera.

Vražnemu človeku pa daje na videz spremenjen ponočni obraz v nenavadnih glasovih in negotovih podobah veliko priložnosti za njegove vražne misli. Lahko se previdi pri zdravi pameti, kaj da se godí s človekom, ki ga straši. Človek, ki je poln vraž, si dela strahove v svojih mislih. Komaj se mrak stori in netopirji izfercé, ga že zapusti prava pamet; nesrečni sad njegove napčne izreje ga oslepi, podobe strahov, ki si jih je v mladih letih navzel, ga prevzamejo v duhu. Kar naleté njegove oči, kar sliši njegovo uho kaj bolj neznanega, vse najde v njegovih mislih pripravljeno mesto, ter se mu vsede v glavo, — in ker pri svoji slepoti ne vidi in ne sliši prav, se vdá ti strahoviti reči z duhom in telesom, zgubi vso moč, ker ne spozná se sam za gospodarja ampak strahove. — V vražnih svojih mislih vidi v kaki ponočni podobi strahovito stvar, ali če je ne vidi, se vjema njen glas z glasom, s katerim so ga strašili domá v mladih letih, to je strah zanj. Trese se po vsem životu pred strahom, ki si ga je sam napravil; vidi se mu, kakor da bi vse bilo res, kar so mu nekdam pravili od strahú. V tem stanu misli, da ga strah, ki si ga je sam napravil, išče, da ga lovi, da mu žuga s pokončanjem in smertjo. Z eno besedo: človek ne vé več, kaj se godi; zgubil je zavednost samega sebe.

Strahú tedaj ni v zunajni natori, ampak strah pride iz vražnih človeških misel; natora ne stori drugega, kot to, da mu ustreže z zunajnim obrazom, v katerem človek strahú išče. Tedaj vidimo, kako da se morejo strahovi spremenovati iz ene stvari v drugo; danes se prikažejo v tej, jutro v drugi podobi, kakor strašljiv človek naleti to ali uno in kakor se v njem misli spreminjajo. Reči tedaj niso drugega kot zunajni pomočki, s katerimi človek svoje notrajno življenje v natoro med druge stvari postavlja.

Pa kaj! kako more to biti, da bi človek sam sebi delal tak strah, da ga je kmalo konec? Ne čudite se temu, človek ima v sebi še večje dušne moči, ki ga v resnici končajo, ako jih prav ne rabi. Močen je človek po svojem duhu, kakor nobena živa stvar na svetu ne, dokler se zaveda svojih del, dokler pametno dela in ravna in se ne da vjeti vražam in ne stavi vsega v to ali uno stvar, ki jo hoče doseči. S čim se pa njegov duh nagne k eni reči in on misli, da mu ni živeti, če je ne doseže, je moč človeška na ti strani sicer strašna, na vse druge strani pa oslabi in tudi na ti strani ne sterpi vselej, ker nima nobene podpore več. Ako v tem stanu dušnega življenja človeku spodleti, — obupa — in koliko je obupnežev, ki so zavolj napčnega hrepenenja zgubili zavednost samega sebe in so obnoreli. — Kaj pa hočeš z obnorelimi, kako se ti vjemajo s strahljivci? Strahljivec tudi ni drugega kot človek po dnevi na videz pameten, po noči pa noréč obupnež. Kaj, tako daleč zagazi strahljivec! V njegovih delih se vidi žalostni stan njegovega duha; v tem stanu on ni več na pravem

svetu, spremené se mu vse zadeve med stvarmi; njegov zapeljan duh mu dela podobe, ki jih zdrav človek nikoli ni vidil, vodi ga v mislih po krajih, od katerih nobeden nič ne vé. Hodi pa po teh krajih ravno za tega voljo, ker sam od sebe nič ne vé, duh pa vedno djaven počivati ne more ter na tisto stran živi, na katero so se obrnile zapeljane človeške misli. Resnica tega se vidi na tistih, ki niso zgubili zavednosti samo po noči, ampak tudi po dne, kakor zamaknjeni in obnoreli ljudje.

Resnica je, da tega straši, unega pa ne, da ta vidi prikazen, uni pa ne; to priča zopet, da ima človek strahú v sebi, v svojih slabih, zapeljanih mislih. Bolj zdrave misli ko kdo ima, menj vidi prikazni, menj ga straši. Viditi je to posebno pri otrocih. Ljudje imajo gerdo pregrešno navado strašiti otroka v prvih letih, kakor ga le morejo. Nekterega se prime strah, da ga vse žive dni ne zapusti, drug pa se ga še otrok znebí ali mladenec, ko spozná lažnjivo djanje krog sebe.

V mladih letih ima človek spoznovati reči; vzame vsako, kakor se mu dá. Na kmetih pa imajo slepo navado, otroke strašiti s to ali uno rečjo, in veliko odrasčenih ima veselje, če more ubozega otroka prav v kozji rog vgnati. Otrok postane plašen in plah tudi dorase! To je hudodelno in brezserčno ravnanje. Dokler se izreja ne bo popravila, dokler bodo otročji varhi in drugi ljudje takó napek ravnali, dokler bo mesto ljubezni ali palice strah otroke miril, bo dorasčena mladina plaha in polna vraž; ne bo ji lahko mogoče, spoznati sebe in svojih moči; vdana bo krivoveri, verjela bo na copernijo in nosila bo na sebi vse druge žalostne izraške slabe izreje. Pa slišim odgovarjati od vsih strani: kaj bi pa počeli, ko bi otrok ne strašili? Ne bilo bi obstati pred njimi itd. S tem se pritožujejo tisti siromaki, ki ne vedó svojih dolžnost do otrok ali nimajo moči, obrniti izreje k pravi otročji sreči. — Žalostna je resnica, da se po kmetih z otroško izrejo v prvih letih malokdo kaj pečá; otroci skorej izrastejo kakor ljuba živinica, samo s tem razločkom, da govoré in pa da skoraj od vseh reči drugači mislijo kakoršne so; zadovoljni so z njimi, če se Boga bojé in znajo Očenaš in Česčeno Marijo in pa sv. križ. Šege, navade in misli, dobre kot slabe, se pa v mladostnih letih tako primejo človeka, takó se vanj vrasejo, da jih je težko kedaj izruti in odpraviti. Ko se odrasčen človek prepriča nekaj praznih in lažljivih misel, ki so mu jih privadili v mladih letih, jame tudi dvomiti, ali je drugim rečem kaj verjeti, ki so jih navadili v mladih letih. Kakor hitro se prepriča, da so se mu v nekterih rečéh nalašč lagali, zgubi vero do vsega, kar ima od njih. Od tod izhaja, da tak človek misli, da je vse laž, kar so mu v mladosti pravili; vse se mu zdi enako neverjetno — in dostikrat pride tako daleč v svojih mislih, da ne verjame clo nič. Sam sebe misli dobro poznati in svét, ki ga je nekaj laží prepričal; vse drugo, kar ne vidi in ne

čuti in od česar se prepričati ne more, mu je nič. — Prazno postane njegovo srcé. V njem je pred stanovala zaupnost do više mo drosti in vsegamogočnosti, zdaj kraljuje v njem neverjetnost in zaupnost do samih rečnih moči; ker z lažjo vred je izderl iz srcá tudi resnico. Zdaj je prav posvetnjak; duh njegov je zgubil moč, ki mu je dohajala od milosti vsegamogočnega Stvarnika. Zaupljivosti do večnega Bitja pa je človeku treba, da duh njegov, ki če dalje delj hrepení, ima pred sebo gotovo pot, ki ga pelje k večnemu namenu. Še le, če se človek tega stanú srečno znebí, še le tedaj se povzdigne zopet njegov duh v zaupanju k večnemu Bitju.

Arabci na Španjskem.

(Spisal J. Radonjevič.)

Občno preselovanje je stari vek in njegovo umetnost in omiko zagreble; neštevilnim množicam divjih ljudstev niso sledile mirne šege, vede in umetnije. Tudi keršanska vera še ni bila krepkih narodov omečila in ogladila. V posameznih samostanih zakopane, so zapuščine preteklega veka v skrivni tihoti lepših dni pričakovale. Ali ta čas, te nerazjasnjene leta, kjer je slepa moč nad mirom in pravico kraljevala, kjer je bila vednost zaničevana in kakor rokodelstvo slabejim iz njih kerdela izročena, ta čas je pötekel z letom 711 po Kristusu, ko se je Vali Tarik s svojimi tropami iz Afrike podal na Španjsko čez ozki vez dveh silnih morij, ki se še po njegovem imenu zdaj tako imenuje (Gibraltar — Geber-el-Tarik). Za seboj je svoje ladje sožgal, svojim pajdašem ali zmago ali pogubo izročivši.

Dom teh ljudstev srečno solnce obsija, in skoz njih dežele je od nekdaž že pot peljala iz daljnega jutra v zapadne kraje. Natora njih domovja in z njo natanjko zvezane šege hrabrih sinov niso skvarile. Kar je slavna Grecija izmodrila, vse umetnosti, ki jih je Indija od svojih prededov in jutrajnih deželá podedovala, od vsega se je boljši del do srednje Arabije razširil in pri živem, gibčnem umu tega naroda ni bilo nič zgubljenega. Kmalo je bil ta narod tako omikan v vseh oddelih človeške umetnosti, da je njemu bila velika naloga izročena, prvi svit nove omike nesti ljudstvom zapadnih deželá, ki so bili še zakopani v temoto nevednosti. Njih nova vera je kmalo doslej razdeljene oddelke zedinila, in zvesti besedi svojega preroka in njegovi zapuščini so bližnje in daljne kraje kmalo z zmagajočim polomescom prehodili. Nekdaž mogočna dežela španjska je v bitvi pri Xeres de la Frontera v njih posestvo prišla, in zadnji ostanki pred tako vitežkih zapadnih Gotov so zbežali v goré asturijske. Na razvalinah njih razrušenega vladarstva je vstala nova, krepka moč mavrinska in od tod je prisijala nova zora véd in

umetnij otamneli Evropi. Arabski narod je vsadil na zapadni svet krepko mladiko, ki se je potem pri novozbujenih ljudstvih v prekrasno cvetje razvila. Evropa se je tu z narodom soznanila, katerega vladarstvo je seglo od atlanskega morja globoko do srednje Azije, kateri je bil v natanjki zvezi z oddaljenim severom in izhodom, čigar karavane so notri do serca Afrike kupčevale, kamor je še le zdaj komaj s tolikimi pomočki prevedena Evropa dosegla. Že sama ta kupčijska zveza je neprecenljiva, in če so v starem veku kdaj feniške barke na vse kraje omiko in glajše šege nosile, tako so bili Arabci zdaj tisti narod, kateremu je bila ta velika naloga izročena. V njih razširjenih deželah je bila krepka žila, ki je skoraj umerlo vednost zopet prebudila. Vsaj je malo časa potem edina zveza s temi deželami Venecijo tako mogočno ustvarila, da je lev svetega Marka po vseh takrat znanih morjih kraljeval.

Ali nasledki njih slave so bili tudi drugod ravno take, če ne še večje pomembe. Duh orientalske poezije se je od tod razširil čez pirenejske gore v sosedno Provence in od tod na Laško, Francozko in Nemško, kjer v celem srednjem veku ti vdihleji dijejo; v pesmih tega časa se neki čuden glas čuje, ki ni ne v Italii, ne v nemških in francoskih logih domá. Arabci so nam izročili številne znamenja, ki so jih sami iz Indije dobili, in kdor je kaj najden v računo-modroslovskih vednostih, bo to izročilo ceniti vedil; in vendar je ta nova znajdba skoraj tri stoletja s staro vterjeno navado in z gluhiimi predsodki se bojevati mogla! Arabci so v zemljovedi za svoj čas naj večje vednosti imeli; oni so prvi računati počeli, so merili, so skušali, so potovali in vedoljubni vladarji niso s pomočki zaostajali: oni so prvi edino pravo ali dolgo zaničevano pot pri tako imenovanih racionalnih vedah nastopili, pot skuševanja, ne samó prazne teorije! Zgodovina teh vednosti ima z zlatimi čerkami v svojih bukvah zaznamovane imena Avéna, Albumazera, Algébra (El Džabir) itd. Na strani Aristotela je srednji vek častil Avicenna naj više, in Avverois je bil od zdravnikov oče vsih vednosti imenovan. Arabci so imeli prvi učene šole, od katerih se je slava širila na vse kraje; koliko imen preslavnih mož leskeče na obnebjü ved, koliko imén, katerih ni ne njih čas, ne celi srednji vek prekosil! V natoroslovstvu in v zvezdoslovju so bili oni prvi učeniiki za celo Evropo, in koliko imenitnih znajdb so zapadu prinesli, zdravniki vedó od njih povedati, in kemija ima še od njih imé. Skoraj dogotovljeno je, da so smodnik že davno poznali. — Kdor pa umi njih jezik, temu je odperta literatura, ki se smé gotovo marsikateri ponosni evropejski na stran postaviti, in njih je slava, da so svoj jezik v 12. stoletju tako čisto ohranili, da se do zdaj ni skoraj nič premenil; kakor so na visoki šoli v Kordovi govorili, govori še zdaj junaški sin Arabije! Še stojé razvaline njih mogočnosti in njih slave, v razvalinah tudi še mogočne. Alhambra in nje čudeži spričujejo od

slave Abderhamanove! Dolgo je že, kar je njegov prestol razsut, njegova moč zdrobljena; pa hvaležna zgodovina gotovo njegovega imena ne bo pozabila; porok temu je krasni sad, ki je iz kalí dozoril, katero so Arabci v rodovitno zemljo zasadili.

Kako se je Slinarju iz Golovca po svetu godilo.*)

(Konec.)

Osa je bila že davno odletela, Slinar pa še vedno zainaknjen stoji in zija na lonec, od kodar se je glasilo zanj tako imenitno pre-rokovanje. Glavo si podpre in premišljuje preroške besede, velikan — katakombe — žrtva smerti — dvanajsta ura — ubiti lonec, vse to mu roji po glavi. Na vse strani premišljuje, ali zastonj si beli glavo, njegov um ne more predreti megle, ki obdaja osin orakel. Izbije si toraj to misel iz glave, poprime zopet za palico in potuje dalje. Kot pravi popotnik, si on tudi nikjer

— — ne sozida koče,
Postelje si ne posteljuje,
Oblak nebeški ga odeva,
I posteljo mu zemlja da,
Ko obudi se zora dneva,
Solnce ga dalje popelja.

Tretji dan pride do cesarskega grabna, ki je bil po stari navadi suh, kar je bila za Slinarja velika sreča, ker ni znal plavati. Ko stoji na bregu in z očmi globoki brezen meri, se nekoliko prestraši; vidil je namreč, da bo treba veliko dni, preden bo priromal do un-krajnega brega in da Ljubljana ni tako blizo, kot si je revč mislil. Marsikaka neumna misel mu je prišla o tem grabnu, ali s tem, da je on modroval, se graben ni zasul, treba ga je prekoračiti. Spusti se navdol. Solnce popoldne strašno pripeka in kamnje je tako razbeljeno, da mu ni mogoče dalje iti. Ustavi se v senci jag-njedovega drevesca vsaj za toliko, da solnce zgubi nekoliko moči in da se ohladi. Dolga pot ga je utrudila in vročina ga je tako pre-vzela, da nehoté zadremlje. Ali komaj zatisne oči, zasliši šum, in ko odpre oči, vidi pred seboj strašno podobo — ali časa ni imel, da bi jo bil delj ogledoval. Velikan stegne svojo roko in verže Sli-narja v strašno tamnico. Slini se sicer, kar le more — ali vse mu nič ne pomaga. Ko ga mine prvi strah, pomoli varno svoje rožičke iz hiše, da bi zvedil, kje da je prav za prav. Ležal je v mahu, tma je pa bila kot v rogu. Nekaj časa tava po ječi, rad bi vedil ali je sam ali ima kacega nesrečnega tovarša, pa ne najde žive duše,

*) Glej št. I. Ker je bil izvirni spis v zgubo prišel, nismo mogli „konca“ pred podati. Vr.

toraj se potegne zopet v svojo kočo in v tihi jezi cedi sline in premišljuje svojo žalostno osodo. Zmisli se ose in njenih besed — prvi del prerokovanja se je spolnil. Velikan ga je ugrabil in zdaj je v katakombah zapert.

Ko zagleda spet beli dan, je bil v lepi sobi; velikan, ki ga je dobil v svoje pesti, ga strese z mahom vred na mizo. Slinar plaho krog sebe pregleduje in čaka, kaj se bo ž njim godilo. To je vidil, da zdaj ni moč uiti rabeljnu in udal se je v svojo osodo. Mož ga prime v roke in ga dene v stekleno posodo, v kateri je bilo mnogo okusnih zelišč, katerih bi bil Slinarjev želodec prav vesel, ali danes mu greni misel na zgubljeno prostost sleherni grizlejš. Mož zaveže Slinarjevo ječo na verhu s papirjem in potem odide, nič ne mara, da gre novih žrtev iskat.

Solnce se je skrilo za goré in nebo se je žarilo od večerne zarje. Slinar je do zdaj mirno gledal na ulice, po katerih so ljudje švigali sem ter tje — ali nobeden se ne ozre nanj, nihče ne ve za njegovo žalost. Zdaj je jel laziti po svoji ječi; vse je ogledal, vse je otipal, ali stena se nikjer ne vdá, povsod je enako gladka in terdna. Ko tako ogleduje in poskuša, pride do stropa svoje ječe; precej, ko nanj stopi, mu pové noga, da je strop iz drugega blaga, kot stene. Z veseljem je zapazil, da se na mestu, kjer se je delj časa mudil, strop mehča. Slinar napne zdaj vse svoje žile in moči, cedi sline in z vso svojo močjo se upira proti steni. O veselje, kterege le jetnik čutiti zamore, stene se udajajo vedno bolj in bolj, še enkrat se upre — in strop je predert. Nogo je imel kmalo zunaj, teže je bilo hišo za seboj potegniti, ali upanje na rešitev mu je dalo moč, kot bi si je nikoli mislil ne bil.

Bil je prost! To se pravi, ušel je iz male ječe, ali vendar je bil še v rabeljnovih rokah. Kam se če revež djati v neznanem kraju? In verh tega je nastopila tudi noč, ki je sicer prijatelica takim početjem, toda Slinar se vé komaj ganiti. Na ulicah je stala pred oknom latterna, ki ima dolžnost razsvitljevati tème, ali za danes je te dolžnosti odvezana, ker pratika pravi, da bo ta posel za nocoj luna prevzela; ali kaj to pomaga Slinarju, ker gosti oblaki ne pusté njenih milih žarkov na zemljo, da bi svetili jetniku na poti rešenja. Da bi se svojemu trinogu vsaj iz oči umaknil, spleza na omaro, ki je blizo okna stala, tu gori je sklenil nocoj prenočiti. Akoravno se je bil po dnevi potil in trudil, vendar ni mogel zaspiti, mislil je na brezskerbno domače življenje, na osino prerokovanje, na težavno popotovanje in na svojo ječo. Nevidna moč ga žene na rob omare, z nemirnim očesom gleda v globoki brezen, ki pred njim reži.

Strašne mu misli rojijo po glavi,

Življenje misli vzeti si v slepi veri,

A! nekaj mu prederzno nogo ustavi.

in to nekaj je bila nekdanja prijateljica Helika, s katero je preživel mnogo veselih in žalostnih dni. Ta spomin ga tako prevzame, da stopi nekoliko od brezdna, hudobno misel si spodi iz glave in spusti v nemar vse daljno popotovanje. Ako mu je dano, da bo ta kraj še živ zapustil, bo šel spet nazaj, od kodar je prišel. Na Golovec sklene se spet podati in tam bo šel od griča do griča, od germa do germa in popraševal po svoji dragi, in prej si ne bo dal pokoja, da jo bo našel, ali pa da bo vsaj zvedil, kaj se je z njo zgodilo, ker še

Enkrat vidit' želi podobo milo,

Pozdravit' prejšnega veselja mesto:

Al' srečno je prestala časov silo,

Al' njeno mu sercé še bije zvesto,

Al' morebit' pod hladno spi gomilo,

Al' mu kak drug je vzel nevesto,

Al' živa, al' mrtva je, zvedit more,

Ločiti pred se iz svetá ne more.

V teh mislih ga sladki sanj nad breznom zaziblje. Sladke sanje ga peljejo na Golovec v družino svojih ljubih in užival je zlate ure; kar naenkrat se mu zdi, kot bi se z glasnim dleskom vrata omarne na stežaj odperle in mračna luč je navdajala celo sobo. Potem zasliši v omari prijetno šumenje, oči napenja in zija po sobi, ali ničesar ne vidi — pač tù se nekaj premika, ali je res, ali ga le okó slepi? Groza mu strese vse ude. Iz omare gre prečudna procesija. Naprej korači križasti pajk, za njim kobacata dva bramorja s širokimi lopatami. Za njima gredó štiri murni, ki neko žalostno vižo škripljejo. Za temi se giblje mogočni rogač, na vsaki strani pa ima enega kačjega pastirja, za njimi pride šest parov belih metuljev in prec za njimi osem parov navadnih rujavih kebrov. Za kebri se verstijo v parih bučele, ose, čmerli in seršeni, vsi skupaj brenčijo mrtvaško pesem. Štiri zelene kobilice prinesó zdaj na dveh slamnicah polža, na strani jim pa sveti osem kresnic.

Slinar vleče sapo na-se, merzel pot mu stopa po čelu, z nepremaknjenim očesom gleda čudno procesijo, ko pa prinesó memo njega polža, Slinarja po celem životu kurja polt spreletí — ta polž je bila Helika.

V sanjah kviško kakor jelen plane,

Hoče k svoji — roge širi — pada,

Mož z lupino v dno brezna brenkoče

— — — — —

Zabrenčijo muhe iz prepada.

Slinar je padel iz omare na tla, njemu se ni nič hudega zgodilo, le hišo si je bil na enem kraju poterl. Prikazen je bila zginila, on se pa s svojo poterto hišo do zida pomakne in tu sklene do dne počakati. Slinarju še na misel ni prišlo, da bi to vse utegnilo le žive sanje biti; on je bil do trdnega prepričan, da je vse resnica, kar je

vidil. Velikan, ki je mene ujel, si misli sam pri sebi, je zasačil tudi Heliko, tù v tej omari počiva zdaj njena hiša — znabiti ne bo dolgo, ko bo tudi moja zraven njene. V globoko žalost utopljen je čakal belega dne.

Kmalò, ko se je zvidilo, pride mož v sobo in odpre okno, toliko da ni pohodil Slinarja. Njegova sreča je bila tudi, da se mož ni ozerl na njegovo nekdanjo ječo, sicer bi bil gotovo zapazil, da je jetnik ušel.

Slinar se je stisnil v kotichek; ko je pa mož odnesel peté, se spusti urno po zidu, in kolikor hitro je mogel, je plezal proti odpertemu oknu, ki je peljalo na vert. Srečno pride na okno in se hitro zgubi v tertno listje, ki je okno obraščalo. Zdaj je bil spet pod milim nebom, bil je prost.

Slinar je hodil zdaj po vertih in travnikih; mudilo se mu ni nikamor, ker misel na Golovec se verniti, ga je bila po tisti ponočni prikazni minila. Sam ni vedil, zakaj se je spravil na voz, ki je stal na veliki cesti pred neko kerčmo. Ko čez nekaj časa gospodar voza pride iz hiše, se na voz usede in požene, odpelje tudi Slinarja po dolenski cesti. Na žegnanem studencu se voz spet ustavi in Slinar se skobaca naglo na tla; kraj se mu je zdel dosti prijeten, da se pomudi nekaj dni. Ker ni vedil nič boljega opraviti, se je namenil pisariti. Posebno so ga mikali običaji in navade pri ženitvah in porokah. Kjer so se v tej kerčmi, pri kateri je Slinar z voza stopil, navadno svatje mudili, je imel veliko priložnosti, navade tega kraja opazovati. Enkrat se je pripeljala velika rajda svatovskih voz pred to kerčmo. Slinarja je gnala njegova gorečnost skoraj do hišnega praga, da bi bolje vidil svatovsko obnašanje; vse, kar je vidil, je zapisoval v majhne bukvice. Ravno je pridno pisal, kar prileti baba s počenim loncom v roki na vežni prag in ga treši ob tla. Lonec se je razletel in pod grobljo čepinj je zdihoval Slinar, na kterega je po nesreči baba lonec zalučila. Slinar je bil do smerti ranjen; zadnje besede, ki jih je zdihnil, so bile: „Osa, ti rumena osa, ti si resnico govorila.“

Po sreči sem dobil jaz Slinarjeve bukvice v roke. Veliko o narodnih običajih je v njih zaznamovanega, le škoda, da ni mogel končati, kar je s tolikim trudem začel. Prijatlom narodnih običajev podam tukaj le nekatere male čertice iz njegovih bukev:

„Tudi na žegnanem studencu se ljudje ženijo in možijo. Moža, kateri se ženi, imenujemo ženina, ženski pa, ktera se moží, pravijo nevesta. Tudi tukaj si volijo starašina, druga in družico, pri vsaki priložnosti pijejo in jedó. Poroka je vselej v cerkvi. Nevesta se včasih joka.“

Menda bo iz tega malega vsak prevedil, koliko vrednost imajo te čertice, le škoda da so le čertice in da niso dodelane. Kolika zguba je to za nas! Če bi imel kak rodoljub veselje te čertice doveršiti, mu iz serca rad prepustim Slinarjev dnevnik.

O kačah.

(Narodska povest; zapisal J. Vijanski.)

Kjer je veliko kač, tam imajo svoje stanovanje pod zemljó ali v pečinah. Ena med njimi je kraljica in nosi zlato rinko okoli vrata. Kače tudi imajo zlato jabelko in včasí ga prinesó na svetlo in si ž njim igrajo. Nekdo je bil tako pameten, pa je vzel koló, šel na hrib, in ga spustil navdol. Ko koló mimo kač ferčí, vse za njim zbežajo, jabelko pa pustijo. Ta človek zlato jabelko vzame in ga shrani. Drugi dan pa je šel kolesa pobirat. Našel ga je, ga pobral in na ramo zadel. V kolesu pa je bila kača skrita, in ko je že bil nekolikokrat prestopil, ga v šinjak piči in človek se na mah mertev zverne. — Zlatih jabelk pa nikdo ni več našel.

Ako se kači rep odseka, jej štiri noge izrastejo in iz kače postane potem „skok“, ki je tako močen, da najterdnejše vrata podere, ako se v nje zaletí.

Narodna Krška.

(Zapisal J. Črnčič.)

Zdrava budi, o Marija!

Ka si pona vse milosti,

Iz koje nam sonce sija

Vse kriposti.

Bog je s tobum vsemoguči,

Ki te drži urešenu,

Tebe od vika čuvajuči

Neoskvrnjenu.

Ti si Diva preblažena

Med divami va-vik vika,

Od vsih divic, od vsih žena

Ti si dika.

Blagosloven Isus sveti,

Od prečiste plod utroby,

Mučen za nas i propeti

Za naše zloby!

Moli, Majko, Sinka svóga

Za nas grišnih, naše dogy,

Prosti naše, moli Boga

Za tvoje slugy.

Daj i sada smert imati,

Milost Božju, (l)jubav pravu,

Za moč' s tobum uživati

Rajsku slavu!*)

Pomenki o domačih rečéh.

Družtvo sv. Mohora.

Bliža se novo leto tudi družtvu sv. Mohora. Z novim letom bo nastopilo novo dobo svoje delavnosti. Izdajalo in razširjalo bo dobre, v katoliškem duhu zložene in prav po domače pisane bukve, ki bodo

*) Ovu molitvu znaju vsi čitatelji, ali ove pesme neznaju. Meni ju je povedala neka stara nepismena Dobrinjka; ali nij' jé sama složila, nego od nekoga čula, ter nekako zapametila. Morebit nije vse dobro, n. pr. „Daj i sada...“

slovenskemu ljudstvu bistrile um, požlahtnovale sercé, pa tudi pošteno razveselovale in veselje do slovenskega branja budile. Bog daj, da bi pomlajeno in na cerkvene tla predstavljeno kot družba ali bratovščina sv. Mohora veselo raslo in napredovalo! Kakor hitro dojde iz Rima poterjenje sv. Očeta, se bodo popolnoma razglasile družbine postave, v sledečih rečéh se bode pa že v prihodnjem letu po njih ravvalo: „Da doseže svoj imenitni namen, bo izdajala družba vsako leto:

a) dvoje „slovenskih večernic,“ namenjenih za priproste, kmečke ljudi, ki bodo obsegale mične povesti, čedne pesmice, zanimive obraze iz življenja raznih narodov, mnogotere poduke o natoroznanskih resnicah in druge reči za poduk in kratek čas mladim in starim;

b) majhen družbin „koledarček,“ ki bo zapopal, razun navadne pratike in drugega podučnega in kratkočasnega berila, imenik častitih družnikov in vse družbine račune in druge naznanila; in

c) kolikor bodo pripuščale dnarne moči, še kake druge bukve, priprostemu kmetu v podučenje ali častiti duhovščini v djansko rabo. Razpošiljale se bodo bukve trikrat v letu po tistem potu, po katerem jih vsak družnik dobivati želi. Vsi spisi, ki jih misli družba na svitlo dati, morajo pa v čisti, lahko umevni slovenščini zloženi in po kakem visokočastitem škofijstvu poterjeni biti.

Da si pa družba lože pridobi dobrih in njeni nameri primernih bukev in spisov, bo plačevala gg. pisavcom izvirne sestavke po 9 gld. za tiskano polo v majhni obliki (kakor jo kaže molitvena knjiga „Marije rožincev), poslovenjene pa po 6 gld.; če se bodo pa tiskali na veliki osmerki, jim bo dajala za polo po 3 gld. več.

V družbo sv. Mohora more stopiti vsakdo brez razločka stanú in starosti. Družniki so pa: a) letni in b) dosmertni.

a) Letni družnik postane vsak, kdor plačuje vsako leto po enem goldinarju v družbino dnarnico; kakor hitro pa za kako leto ne odrajta določenega plačila, neha spet družnik biti za nekaj časa ali za vselej, kakor je njegova volja.

b) Med dosmertne družnike ali vtemeljitelje družbe sv. Mohora se pa zapiše vsak, kdor plača v družbino matico v kovanem dnarju ali v bankovčih petnajst goldinarjev na enkrat ali po 7 gld. 50 kr. vsaj dvakrat v teku enega leta; kdor bi pa svojega polovičnega plačila v družbino matico pred pretekom vstanovljenega obroka ne dopolnil, zgubi pravico do njega. S tim plačilom si pridobijo dosmertni družniki pravico do družbinih bukev za vse žive dni, šolske in farne bukvarnice pa za vse čase svojega obstanka. Ime vsakega dosmertnega družnika se vpiše v matični zapisnik in se mu pošlje v častno znamenje, da se šteje med vtemeljitelje družbe sv. Mohora, listina s podobo sv. Mohora, ki jo podpišeta razun vodja in tajnika vsaj še dva druga odbornika.

Matica je zakladna glavnica ali zakladni kapital, ki se ga nikdo ne sme dotakniti; le obresti iz matičnega denarja in letnina letnih družnikov

se smejo obračati v natiskovanje družbinih bukev in za druge družbine potrebe. Naraščala bo pa matica:

- a) po vplačilih dosmertnih družnikov;
- b) po dobrovoljnih darilih;
- c) po darilih tistih gg. pisavcov, ki družbi svoje spise brez plačila prepuščajo in
- d) po tistih denarjih, ki jih bo vsako leto vergla kupčijska razprodaja družbinih bukev.

Družbine opravila bo oskerbovalo sedem v Celovcu bivajočih odbornikov, ki pa morajo letni ali dosmertni družniki biti. Eden izmed njih je družbin vodja in varh družbinega premoženja, eden oskerbnik in pregledovavec družbinih računov, eden tajnik in vrednik družbinih spisov, ostali štirje bodo pa skerbeli za naglo in natančno razpošiljanje družbinih bukev in za druge družbine opravila.

Ako bi se družba sv. Mohora iz kakega posebnega uzroka kedaj razvezala, ima vsak živi dosmertni družnik pravico do vloženega plačila; kaj se pa ima z ostalim družbinim premoženjem zgoditi, bo razsodil z visokim družbinim varhom družbin odbor.“

Da bo moglo društvo že v prihodnjem letu svoj visoki cilj in konec popolnoma doseči, mu je treba materialne pa tudi duševne pripomoči. Brez ene in druge bi ne moglo srečno dognati, kar je storiti sklenilo za keršansko omiko slovenskega naroda in za povzdigo domače literature. Zato se z milo prošnjo obrača do vseh rodoljubnih Slovincov, da mu v prav obilnem številu priteko na pomoč; čast. slovenske pisateljke pa prijazno povabljuje, da se pod gori naznanjenimi pogoji prav pridno vdeležujejo pri spisovanju družbinih bukev. Vsak ud naj naznani, po katerem potu želi prejemati družbine bukve (ali po pošti, ali po sledečih knjigarjih: po Leonu v Celovcu, Lercherju v Ljubljani, Socharju v Gorici, Ferstelnu v Gradcu, Lejrerju v Mariboru, Geigerju v Celju, Weicingerju v Radgoni, Zavadekimu v slov. Gradcu, Vepusteku v novem mestu, Schimpfu v Terstu, Blazniku v Postojni, Dirnböcku na Dunaju in po Zupanu v Zagrebu, ali pa po kaki drugi priložnosti); ker se bo pa razpošiljanje družbinih bukev berž, s čim se prestvari društvo v bratovščino, skusilo po visoko čast. dekanijstvih uravnati, naj se pristavi tudi dekanija, po kateri bi se utegnile komu bukve pošiljati. Denarji naj se pošiljajo v frankiranih listih pod naslovom „Društvo sv. Mohora v Celovcu“ ali pa naj se pridevajo naročnini za „Slov. Prijatla“ ali „Slov. Glasnika“.

Družtveni odbor.

Slovenski besednik.

Kocevar?

Iz Zagreba mesca novembra. Savinski. Leta 1848 je zadobil narodni jezik dolgo pogrešano veljavo. Bilo je to pravično, pametno in koristno na dve strani: narodna književnost se je začela razvijati in sovražstvo med enim in drugim jezikom in narodom bi se bilo čisto zgubilo; ali časi so se premenili in nemščina je jela gospodovati tudi ondi, kjer je poprej prav ptuja bila. Da to nikakor dobro ni bilo, je naravno; koliko kvara je to rodilo, ne bom razlagal, čutil je to vsak izobraženec sam, eden bolj, drugi manj. Kolika je bila potreba preuredbe, je pokazalo veselje, s katerim so narodi sprejeli letošnji ces. zakon, ki določuje, da se mora ondi, kjer narod govori jezik nenemški, večina predmetov učiti v narodnem, tedaj pri nas v hervaškem jeziku.

Ministerski razglas od 22. velk. serp. 1854 velewa, da naj se v dolnjem gimnaziju v hervaškem jeziku uči nauk sv. vere, herv. jezik, računstvo, zemljopis in naravoznanstvo; latinski in gerški jezik pa v hervaškem in nemškem jeziku, kakor potreba in sorodnost jezikov nanaša; pri zgodovini pa naj se rabi za vajo nemški jezik v viših razredih dolnjega gimnazija. V gornjem gimnaziju naj se razlaga nauk vere in hervaški jezik po domače (v narodnem jeziku), ostalo pa nemški. Tudi pri latinščini in in gerščini mora učitelj hervaščino rabiti, če se njen vstroj z vstrojem onih ujema; pri naravoznanstvu se morajo tudi hervaške imena dodajati.

Pa žalibože, ta razglas se ni spolnoval; zato je tukajšno vis. namestništvo, kakor pišejo Narodne Novine 11. t. m., gimnazijskemu učiteljstvu naložilo, naj se za sedaj razglasa od l. 1854 natanjko derži, gledé novega ces. zakona pa naj predloži primerne nasvete, kakó bi se volja presvitl. cesarja spolnila in po novem zakonu določen namen popolnoma dosegel.

Volja presvetl. cesarja zapoveduje, da se ima narodni jezik povzdigniti do časti, ki mu po vsi pravici gre, da se dovoljno razvijati more, da se pa na gimnaziju tudi nemški jezik toliko učiti in vaditi imá, da ga učenec po doveršenem osmem razredu popolnoma zna. V skerbi za eno in drugo je tedaj, kakor je bilo brati v Nar. Novinah v gori omenjenem listu, učiteljski zbor zagrebškega višega gimnazija, gotovo brez vse prenapetosti in pristranosti, sledeče nasvetoval: v doljnem gimnaziju naj se uči vse v hervaščini razun gerškega in nemškega jezika; prvi se ima koj z začetka, v III. razredu, drugi, kakor hitro mogoče, v nemščini učiti. V gornjem gimnaziju naj se razlaga gerščina, nemški jezik, računstvo in propedeutika v nemškem, ostalo pa v hervaškem jeziku.

Nadjamo se, da bo vis. ministerstvo te zmerne nasvete popolnoma poterdilo, in toliko bolj se tega nadjamo, ker za gotovo vemo, da je svitli ban poslanstvu, ki se je v imenu učiteljskega zbora zagrebškega gimnazija zavoljo učnega jezika k njemu podalo, obljubil, da ne bo nihče narodnemu jeziku pravic kratil.

Slišali smo, da je tudi učiteljstvo tukajšne akademije k svetlemu banu poročnike poslalo ter prosilo, naj se pri njih polovica predmetov v hervaškem jeziku uči. — Tako je pri nas; kaj pa bo pri vas s slovenščino?!

Dobili smo te dni dolgo pričakovane „Jadranske Vile“, ki jih izdaja g. Vinko Pacel. Pervi zvezek je prav čedna kujižica. — Ravno kar je tudi v lepi obleki prišel na svetlo: „Matija Gubec, kralj seljački.“ Drama v pet činah od Mirka Bogovića.

— Tony Grilauer
Iz Gorice 15. novembra. J. G. Krasanin. — Po dugom oklevanju ugledasmo več jednom prvi svezak toliko očekivanih i željenih Jadranskih Vil. Jedva nam srce s' njih oživi i radostju zaigra, pa evo nas opet tužnijih, negoli prije biasmo, a zašto? . . . Ovaj prvi svezak jako nas razsladi, dapače nasladi; jošte prvoga ne prebrasmo a drugoga zaželjesmo, ali kad će nam drugi na svietlo? He pobratime — kasno kruh — kasno a možda i nikada! Čini mi se, da si već pomislil na g. urednika, da ga jadnim pogledom mjeriš od glave do pete, da ga nitkovićem držiš, da ga . . . odsudjuješ! Pomalo brate, ne budi nagal; zar misliš, da je g. urednik iz kamena stanca? udri ti, udri ja; daj danas, daj jutra; mnogi skidahu se i vikahu na njega, ali nitko ne pomagашe. Lahko je klepetati, ali svoje poslove odbavljati i onakov časopis uređjivati nije šala, velim onakov časopis, jer nestaša jezik, nestaša tiskar, nestaše i poviše pribrojnikov, a komu je moguće taj nered urediti i takvu poslu odoljeti?! Nabiraj danas, nabiraj jutra . . . trud, tuga, žalost i jad tako mu srce zaželi, da je jedan grozno obolil, bol jošte ne prebolil, a teško da ju već ni ne preboli!

Neven nam je povenul, Jadranske Vile jedva se rodile pa već i zamrle. Bog dal, da bi se do skora oglasila ka poštena duša domorodkinja, te nam Neven oživila ili barem „Vile“ zdramila! Ali dok su naši književnici tako složni, takva se posla svatko boji: urednik uređjivat a književnik (ako je poštena srce) dopisivat. Izadje li komu s' pod pera kakav članak, jošte pravo nije ni pročitan, eto već petnaest kritik, gdje pobijaju ne samo spis u svakom obziru, no čovjeku i u poštenje diraju. Kako se more tu napredovati? Svaki se boji pera, kô ljute zmije. Ako se na književnom polju pomoli primorski ov ili ev, eto Zagrebčanina i Zadranina grozeć ti se za ledji; ako Zadranin napiše svoj ama (ili ono am, im gdje jim nije miesta), a to ga već kori Primorac i Zagrebčanin; ako Zagrebčanin izadje na polje onim svojim (inter duos litigantes tertius gaudet) ah-om, Primorac ga proklinja i proganja itd. Komu ćeš tu ugodit? Svi se uzajemno hudaju i grunjaju! . . .

Vrieme je našim književnikom i kritičarom — ako je komu do poštenja — da se jednom sporazume, ako ne ustmeno a to barem pismeno, te da ne navadjaju silomice vodu svaki na svoj mlin, već da dokončaju, ustanove i izdadu pravilo (ako ne slovnici), kojim se može svim po volji pisati. — Molim Vas, pogledajte bratju Slovence,

koliko oni mirno napredujejo i kako cvate njihova književnost.*) Zaludo je poslovica: slogom rastu itd., kad se neće da prizna.

Iz Celovca. Dne 10. novembra se je po vseh nemških, pa tudi po mnogih nenemških mestih slavno obhajal stoletni god največjega nemškega pesnika žl. Friderika Schillerja, katerega veličastne poezije ne navdušujejo samo rojenih Nemcov, ampak vse omikane narode daleč črez meje evropejske. Tudi Slovencom je ta pre-slavni pesnik dobro znan, nekterim v prvotnem jeziku, drugim pa saj po lepih predstavah našega slovečjega pesnika Jovana Koseskiga, ki se pa, žalibog, že leta dni ni več oglasil. Praznovale so to stoletnico tudi slovenske mesta: tu so predstavljali sloveče Schillerjeve dramatične dela na igrališnem odru ali govorili Schillerjeve poezije v šolskih izbanah, tam so napravili slovesne baklade in druge častne veselice. Med vsimi najbolj se je skazal sosednji Maribor, kjer so se prednašale Schillerjeve pesme ne samo v nemškem jeziku, ampak tudi v slovenskem. Verh tega je vstanovil verl mož in domorodec pod imenom „Schillerstiftung“ napravo, iz ktere se bo na koncu vsakega šolskega leta ohdarovalo dvoje učencov, ki zložita najboljšo pesem v nemškem in v slovenskem jeziku. Slava mu! — Naš milostljivi knezoškof Valentin, ki so ravno kar vzeli novo družbo sv. Mohora pod svoje posebno varstvo, so se na novo skazali posebnega prijatelja slovenskega ljudstva. Postavili so Kotmarškega fajmostra in znanega rodoljuba, dra. Valentina Müllerja, za stolnega korarja in mu bodo zaupali ravno zategavoljo, ker znajo oba jezika, nadgledstvo ljudskih šol po celem Gorotanu, ker so prepričani, da je za tako imenitno mesto neobhodno potrebno znanje obeh dežel-nih jezikov.

Iz Pešta mesca novembra. Š. — Dne 27. oktobra je praznovala ogerska akademija stoletni spomin madjarskega literata Franceta Kazinczy-ta. Veliko ljudi, domačih in ptujih, se je zbralo v Pešti. — Baron Jože Eötvös nagovori v muzeji zbor in pravi med drugim: Vsak narod, ki je tega imena vreden, časti možé, kterih dela so podpirale narod. Danes praznujemo spomin moža, ki je dal našemu jeziku drug obraz in nove oblike. Praznovanje tega dne se ne spodobi ne literatom, ampak celemu našemu narodu. B. Eötvös se ozira po dnevih 18. stoletja, ki je prederlo veliko napčnih misel, ki je odpravljalo stare naprave in oklepe itd.; osemnajstega stoletja so obudile se prave misli o narodni vrednosti. B. Eötvös pravi, da je še zmiraj veliko ljudi, ki se bojé, da bi narodne prizadevanja naših dni utegnile omiki škodovati. Oziraje se nazaj po zgodbah pretečenih časov dokazuje, da je prazen letá strah in da človeštvo potrebuje izobraženih narodov; kar je familija k deržavi, to je narod k človeštvu. B. Eötvös pravi, da je madjarski narod ptuje evropejske pridelke k svoji omiki porabil, brez

*) Bog daj, da bi bila resnica!

da bi bil zgubil ali poškodoval svojega narodnega vlastja. H koncu opominja svoj narod, da naj se Kazinczytu s tem hvaležnega skaže, da neutrudljivo hrepeni po narodnem cilju in koncu. Za B. Eötvöšem se oglasi France Toldy in pravi med drugim: „V Kazinczytovih dneh (umerl je 1831) ni imela literatura drugega jezika kot tistega, ki ga je ljudstvo govorilo. Kazinczy je prvi spoznal, koliko je treba jeziku še izobraževati se, če hoče se kdaj prileči literaturi. Izobraževaje madjarski jezik, je Kazinczy prestavljal ptuje literarske dela, latinske in nemške, v madjarski govor, pa tudi sam je pel. Brali ste se tudi dve pesmi. Pervo je zložil Korl Szááss; akademija mu je dala drugo premijo zanj. Pesem poje od jezika kot zgubljenega zaklada, od drevesa zapuščenega; Kazinczy je prišel, zaklad skopal, drevesu stregel, da je nov sad rodilo. Drugo pesem je zložil Miha Tompa, spoznali so ji prvo premijo. Pravi med drugim: Pesnik Kazinczy še v ječi ni tožil, toliko je voljno prestal za svoje ljudstvo. Njegovo terpljenje je prineslo narodu blagoslov, kakor ga prinaša dež polju. Narod pred Kazinczytom se primerja bolniku. Kazinczy kot drug Prometej oživi oslavljen jezik. Izkopaval je stare zaklade, nove stvarjal, oboje čedno povezoval; bil je knap in umetnik. Jemal je, kar je našel lepega pri mladih in starih narodih. Storil je iz ljudstva narod. — Nazadnje je ponovil vse še akademijski predsednik grof R. Dessewffy; opomnil je, kakor vsi drugi, poslušavce Kazinczytovega terpljenja; pokazal je, da se s terpljenjem doseže vse. Madjarski narod je veliko že prestal, veliko ga še čaka na poti svojega narodnega življenja. Ozir na Kazinczyta in druge domorodce, ki jih spomin časti, naj daje moč in zavednost sinovom domovine! — Slovenci! ljubimo in spoštujmo tudi mi svoj materni jezik in prizadevajmo si iz vseh moči, da se čedalje bolj opili in olika, da bo ponosno mogel stopiti v kolo drugih visoko izobraženih jezikov!

* „Lehrbuch der Physik für Unterrealschulen,“ von F. J. Pisko. Vierte verbesserte und vermehrte Auflage. Mit 403 in den Text aufgenommenen Holzschnitten. (Mit slovenischer Terminologie) Brünn, 1859. — Pod tim naslovom je pred kratkim prišel na svetlo 4. natis znanega Piskotovega naravoslovja, ki je že v mnogih iztisih razširjen po realnih šolah. Naravske resnice so skoz in skoz prav jasno in točno razložene in z 403 večidel prav lepimi podobami razjasnjene. Zató je slavno ministerstvo za uk in bogočastje dovolilo, da se vpelje kot šolska knjiga po vseh realnih šolah. Kar pa omenjeno fiziko našim učencom naj bolj priporoča, je dodana slovenska terminologija, ki jo je z ozirom na česko in poljsko imenoslovje oskerbel naš sloveči domorodec g. Matevž Cigale, c. k. ministerialni koncipist in vrednik slovenskega državnega zakonika. Slovenski izrazi so skoz in skoz prav lahko umevni in gladko tekoči; zató smemo upati, da bodo v teh pomenih splošno veljavo zadobili. Po vsej pravici smemo reči, da je g. Cigale svojo težavno nalogo prav srečno

doveršil in slovenskim učencom uk naravoslovskih resnic močno olajšal. Upati je torej, da se bo knjiga kmalu vpeljala kot šolske bukve v vse realne šole po slovenskih okrajnah, kar se bo v prihodnjem letu zgodilo tudi na celovski realki, kjer se je doslej rabila Schabusova fizika.

* Pred nedavnim je prišlo v Zagrebu na svetlo zanimivo dramatično delo v horvaškem narečju pod naslovom „Matija Gubec, kralj seljački“ drama v petih djanjih od slovečega jugoslavenskega pisatelja Mirka Bogovića. Šteje v osmerki 154 strani, cena mu je pa 1 gld. a. v. „Narodne novine“ pravijo o tem delu: „Naša mladljahna dramatična književnost dobila je u istinu važan priraštaj ovim zanimivim dielom. Predmet uzet je iz naše narodne poviestnice i izradjen je onom vieštinom i marljivostju, kojom se sve književne radnje gospodina sastavitelja odlikuju, da nadkriljuje ih jošte u mnogom obziru. S' iskrenom radostju pozdravljamo dakle najnovii proizvod ovoga našem narodu punim právom već toliko omiljeloga darovitoga pjesnika i nadamo se, da će i ovom prigodom naše čitajuće občinstvo činom pokazati, koliko cienne i kako rado podupire ljepa književna nastojanja, kada dišu narodnim duhom i viešto su izvedena. Spoljašnost diela prekrasna je i odgovara dakle svojoj unutrašnjoj vriednosti. Da Bog, da urodilo nam književno polje što obilatije sličnim plodovima — i nesustao i unapried vriedni gospodin sastavitelj u govoru stoječega diela u svojoj toli uspješnoj radinosti, u koju valjalo bi da se ugledaju i ostali naši spisatelji, koji se žalibože od nekog vremena odviše riedko pojavljuju.

* G. prof. Dr. Tischendorf se je vernil s svojega pota po Egiptu, Palestini in mali Azii, kjer je po povelju ruske vlade iskal in nabiral stare rokopise. Več kakor sto imenitnih rokopisov in drugih znamenitosti je našel; nar važniše pa je sv. pismo novega zakona, ki ga je g. Tischendorf na gori Sinajski našel in ga „Codex Sinaiticus“ imenoval. Ta rokopis sv. pisma je gotovo najstariši izmed vseh, in sega neki v drugo stoletje keršanske časomere. Cesarska ruska vlada bo dala ta edini rokopis s pomočjo svetlopisa razmnožiti in te svetlopisne obraze prestarega dela vsem imenitnišim knjižnicam razposlati. Verh tega se nahaja v njegovi zbirki nekoliko gerških čez 1000 let starih rokopisov, ki se tičejo sv. pisma; potem pergamenast prepis samaritanskega pentateucha (5 knjig Mojzesovih) iz Napla, eden z malarijami okinčan arabšk rokopis iz 289. leta po begu Mohamedovem (901 po Kr.), ki je najstariši v tem jeziku, dalje nekaj hebrejskih in abisinskih rokopisov in majhenih lesenih spominkov z gerškimi napisi itd.

* Na dan vseh vernih duš so praznovali na Zagrebškem pokopališču spominje znamenitega hervaškega pesnika Stanka Vraza. Mnogo domorodnih ljudi se je bilo sošlo, in cela slovesnost je bila prav dostojna in serčna. Grofica Čačkovićeve je ovenčala o tej priložnosti grob pesniku, ki je tako mile glase izmikal liri slavenski. O njem pravi žalostni spev, ki se je glasil na njegovem grobu:

„Vene pupolj ruže krasne, A men' bolnom na um padé,
Jer ga obstre ljuti mraz, Na um pade Stanko Vraz.“

* V Zagrebu je prišel na svitlo drugi tečaj hervaškega zabavnika pod naslovom „Leptir, zabavnik za godinu 1860.“ Okinčan je s podobšino rajnega Jellačiča, bana hervaškega. Obsega neki prav lepo zbirko pripovednih in pesniških sestavkov od O. Ostrožinskiga, L. Vukotinovića, M. Bana, Dragoševića, Gr. Kreka, St. Mirkovića, M. Počiča, od Dragoile Jarnjevićeve, od J. Kukuljevića, J. A. Kaznačiča in od Hinka. Da bi le kedaj priromal tudi v naše kraje!

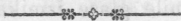
* Nemška pisateljica Ida žl. Düringsfeldova, ki si je mnogo zaslug pridobila za slovanstvo, živi sedaj v Pragi in piše velik roman iz česke zgodovine. Njen mož, baron Otto Reinsberg, se pa pridno peča s českimi navadami in običaji. Že pred nekaj leti je razglasila ta gospá zvezek českih narodnih pesem v nemškem prevodu; letas pa je prestavila kraljedvorski rokopis, kakor se pravi, prav mojstersko tudi v vlaemski jezik.

* O slovečem poljskem zgodopiscu Karlu Szjanocha prinaša „Dziennik literacki“ žalostno naznanilo, da je zavoljo vednega pregledovanja starih kronik, rokopisov itd., skorej popolnoma oslepel. Črez ulico mu ni več mogoče brez vodnika. Pa vendar še marljivo dela in piše. Zgodovinske vire si daje prebirati; piše pa sam s pomočjó nekega pripravila, ki mu kaže čerte in odstavke, ali pa narekuje besede pisarju. Ravno je zdaj dokončal zanimivo monografijo o Janezu III.

* Ravno pred sklepom današnjega lista zvemo veselo novico, da misli naš vredni pesnik, g. France Cegnar, zvezek svojih pesem na svitlo izdati. Komur je znan čisti značaj g. Cegnarjevih poezij, se bo tega darú gotovo veselil. Temu oznanilu pristavljamo le serčno željo, da bi omenjena zbirka kmalo zagledala beli dan. Lep dar bo posebno naši gimnazialni in realni mladosti.

Listnica. G. F. C. Hvala lepa za bogati pošiljatvi; g. D. T. Se lepo zahvaljamo. Poslali bomo, s čim bodo knjige vezane; g. F. K. v Z. Konec oktobra smo Vam poslali Vaš spis, da ga nekaj popravite; doslej ga nismo prejeli, zato nismo mogli Vaši želji ustreči; g. M. C. Prihodnjič, prosimo večkrat kaj; g. I. Č. Hvala; g. F. E. Prav ljubo in drago; g. V. L. Ker v današnjem listu nobenega večega spisa nismo mogli vverstiti, se bo gotovo zgodilo v 1. l. prihodnjega leta; g. J. M. S svojim naznanilom ste nas prav razveselili; le gotovo pošljite, kakor ste naznanili; g. J. G. Prosimo večkrat kaj prosaiškega ali narodsko-pesniškega; g. S. Š. Ne zamerite, s celim spisom se nismo upali na dan, ker semtertje v politiko sega. Zeló bi gg. bravecom ustregli z raznimi obrazi iz živalstva itd.; g. J. P. Razum druge bomo obé pesmi natisnili; za predstavljeno povest se zahvaljamo.

Opomba. Nekoliko iztisov prvih štirih Glasnikovih zvezkov (à po 1 gld.) imamo še na prodaj. — Te dni so se razposlale družnikom sv. Mohora 29 pol debele bukke „Resnice svete vere“, vsakemu v dveh iztisih in ob enem še nekaj starših društvenih bukev.

KAZALO.

Zabavni del.

V vezani besedi.

	Stran.
Pisarija	1
Otroške leta	12
Legenda od sv. Mihela	33
Goslim	42
Nada	65
Zatiravcom	65
Robinjica	74
Duhovnik Smirnijan	97
Narodne Kerske	107, 182
Večerni obrazi <i>Krek</i>	129
Veselje in žalost	137
Sonet	161
Zmota	161
Pastir <i>Vag</i>	165

V nevezani besedi.

Koliščina in stepe	1, 34, 65, 99, 130
✓ Kako se je Slinarju iz Golovca po svetu godilo	10, 178
Narodne pripovedke Varaždinske: <i>Vojnice</i>	
Tolovaj Matjaž	12
Krojač, tat, gledalec i strelec	14
Sin jež	87
Prokšeni sluga	88
Čudotvorna torbica	137
V spomin Jerišatov <i>Krek</i>	42
✓ Pripovedke z Martiniverha:	
Od povodnega moža	43
Sin jež	107
Od Rojenic	108
Slovenske legende:	
Sveti Andrej	73
Sveti Aloj	73
Kako je Macko župan v Verbovcu postal	161
Vraža pa sodnik	169
O kačah	182

Podučni del.

Šembilja	14
Mythologične drobtine:	
Rinske deklice, Taterman in Juterman	16
Kuc-kruh	17
O vodi	47
O Šentu	50

Stran.

O beršljenovem bokalu	81
O velkem korenu in o praproti	82
O solnčni ročkici in skledici	82
O Rarašku	113
O Pikulu	114
O Deseljnu	114
O Butu Buteru	115
O Gospodarčku	115
O Gestrinu	170
O Hempaču	171
O čudotvornem zercalu	171
O Pugi in Kuki	171
O Kombolu	172
Pomenki o domačih rečeh:	
O društvu sv. Mohora	49
O Mlinarjevem Janezu	50
Zakaj je nehal Vedež	151
Društvo sv. Mohora	182
Podobnost gregovščine in slovenščine	22, 57
Pregled avstrijske armade	23
Pot prek zgornje Donave	45
Popotovanje iz Pazina v Terst <i>Vojnice</i>	74
Obraz iz stare Polše	83, 110
Kitica slovenskih pregovorov	108
Zagreb	116, 141
Ethym. gične drobtine	147
Koristnost gojzdov	152
Isterske prislovice	154
Podobnost latinščine in slovenščine	172
Kaj je strah	172
Arabci na Španjskem	176
Slovenska bibliografija	32, 64, 96, 160

Slovenski besednik.

Dopisi.

Iz Zagreba	25, 185
Iz Dunaja	58
Iz Tersta	61
Od Slatine	120
Iz Gorice	155, 186
Iz Celovca	155, 187
Iz Pešta	187

Slovstvene drobtine.

Pregled slovanskih časnikov	30
Mlinarjev Janez, spisal Kočevar	30, 50

	Stran.
Dějiny řeči a literatury československé . . .	31
Viek i djelovanje sv. Cyrilla i Methoda . . .	62
Dela Puškinove v česki prestavi . . .	63
Slovník umělníkůh jugoslávských . . .	89
Schematismus der öst. Gymnasien und Realschulen . . .	91
Kos glagolskega rokopisa . . .	91
Najnovije dela V. Hanka . . .	93
Živa . . .	93
Slovník naučný . . .	95, 159
Zemljovid evr. Turčije itd. . .	125
Napredak . . .	128
Jadranske Vile . . .	158
Srbski Ljetopis za 1859 . . .	159
Lehrbuch der Physik. Von Pisko . . .	188
Matija Gubec, kralj seljaški . . .	189
Leptir za leto 1860 . . .	190

Slovstvene naznanila v vsakem listu.

Narodske drobtine.

Umerli so:

Šimen Starčević . . .	27
Mihal Veseliovski . . .	29
Felician Lobeski . . .	62
Jan. G. z Neuberka . . .	95
J. T. Krov . . .	126

	Stran.
T. V. Bulgarin . . .	128
V. K. Klicpera . . .	128, 157
O Berčičevi glagoljski chrestomatii . . .	28
Česke dramatické dela . . .	28, 95 127
Mickievičev spomenik . . .	29
Petenyieva ustanova . . .	29
Dedictvé Maličkových . . .	29
Čehi v St. Louisu . . .	62
Mandele, slov. tiskar . . .	89
Stolice slov. jezikov na rusk. vseučiliščih . . .	90
Makario, jugoslavenski tiskar . . .	92
Letopisi gimnázialnih in realnih šol . . .	93, 121
Učitelji na lavantinskem bogoslovju . . .	122
Slavjani na Bavorskem . . .	123
Predavanja na Pražkih šolah . . .	125
Slavjansko predavanje v Parizu . . .	127
Družstvo za jugoslav. poviestnicu . . .	127
O zadevah podučnega jezika na hervaških gimnazijah . . .	156
Nov dokaz o kraljedvor. rokopisu . . .	158
Stari rokopisi . . .	189
Slavnost na grobu Stanka Vraza . . .	189
Nemška pisateljica Ida žl. Düringsfeld . . .	190
Zgodopisec Karl Szajnocha . . .	190

Razne narodske drobtine v vsakem listu.

Povabilo za naročbo.

Z novim letom nastopi „Glasnik slovenski“ svoj tretji tečaj. Izhajal bo kakor doslej tudi v prihodnjem letu vsak mesec na dveh polah velike osmerke in bo donašal razno lepoznavsko blagó za poduk in kratek čas vsem omikanim Slovencom. Zarja lepših dni vzhaja tudi slovenščini in zbujajo domače pisatelje k novi delavnosti; bogata lepih sestavkov je že naša nabira za prihodnje leto in še vedno se množi število naših podpornikov in delavcev na literarnem polju; zato nas navdaja sladko upanje, da se bo v novem letu Glasnik še bolj priku-pil svojim bravcom, kakor v letašnjih nemirnih časih, ki so zmir bili neprijazni vedi in umetnijam. Tudi vredništvo si bo prizadevalo iz vseh močí, da bo Glasnik krepko napredoval in se čedalje bolj do-verševal. H koncu se obračamo s pričujočim povabilom k vsem rodo-ljubnim Slovencom, katerim je mar povzdiga naše literature, da nam tudi v novem letu svoje podpore ne odreko in nam v prav obilnem številu na pomoč priteko. Cena Glasnikova (3 gld. za celo leto s poštnino vred, v Celovcu pa 2 gld. 60 kr. nov. dnarja) ostane nespremenjena in se pošilja v frankiranih listih „vredništvu slov. Glasnika“, more se pa tudi priložiti društveni letnini ali naročnini za „slov. Prijatla“ (ki izhaja vsak mesec na 4 polah in velja 4 gld.). Kakor v prvem letu bomo razglaševali po želji nekterih gg. domorodcev imenik častitih gg. naročnikov tudi v prihodnjem letu po Glasniku. Z Bogom!

V Celovcu 1. decembra 1859.

Vrednik in izdatelj.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.